

Maandstatistiek van de bevolking

Jaargang 50 – april 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2001 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Ontwerp omslag

WAT Ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: B-15
ISSN 0024-8711

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Artikelen

Slachtoffers van moord en doodslag: vooral jonge mannen in de grote steden	4
Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001	8
Prognoses van leerlingen- en studentenaantallen: schattingen van de onzekerheid	10
Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	14

Jaarcijfer

Bevolkingsstatistieken in StatLine	18
------------------------------------	----

Maandcijfers februari 2002

Bevolking, stand en dynamiek	22
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)	22
Overledenen naar leeftijd en geslacht	23
Buitenlandse migratie naar geboorteland	24
Asielaanvragen naar land van nationaliteit	26

Inhoudsopgave april 1997–april 2002

27

Artikelen

Slachtoffers van moord of doodslag: vooral jonge mannen in grote steden

Andries de Jong

In de jaren 1996–2000 zijn bijna duizend inwoners van Nederland het slachtoffer geworden van moord of doodslag. Mannen zijn veel vaker slachtoffer dan vrouwen. Twintigers, dertigers en veertigers lopen naar verhouding het hoogste risico gedood te worden. In grote steden vallen relatief de meeste slachtoffers. Voorzover de redenen voor moord en doodslag bekend zijn, blijken emotionele motieven het belangrijkste te zijn.

Frequentie naar jaar, maand en dag

In de jaren 1996–2000 zijn 978 in de Gemeentelijke basisadministratie (GBA) van Nederlandse gemeenten geregistreerde personen het slachtoffer geworden van moord of doodslag. De kans om in een periode van vijf jaar door moord of doodslag om het leven te komen bedraagt hiermee 6 op 100 duizend. Het jaarlijkse aantal personen dat slachtoffer werd van moord of doodslag schommelde tussen de 176 (1998) en 211 (1996). In 2000 lag het aantal slachtoffers met 180 personen beduidend lager dan in 1999 met 203 personen. Dit artikel heeft betrekking op slachtoffers die ingeschreven staan in de GBA. In Nederland worden ook personen met opzet om het leven gebracht die niet tot de geregistreerde bevolking behoren. Het gaat hierbij onder meer om toeristen en personen die illegaal in ons land verblijven. In totaal zijn in Nederland in de jaren 1996–2000 1 140 personen door moord of doodslag om het leven gekomen.

In de zomermaanden juni, juli en augustus is het aantal gevallen van moord en doodslag het grootst. Oktober en december zijn maanden met de laagste aantallen.

In het lange weekend (vrijdag, zaterdag en zondag) en op woensdag is de kans om met opzet om het leven te worden gebracht hoger dan op maandag, dinsdag en donderdag. In het weekend gaan relatief veel mensen uit, waardoor ze mogelijk eerder in aanraking komen met dodelijk geweld.

Slachtoffers van dodelijk geweld in de periode 1996–2000

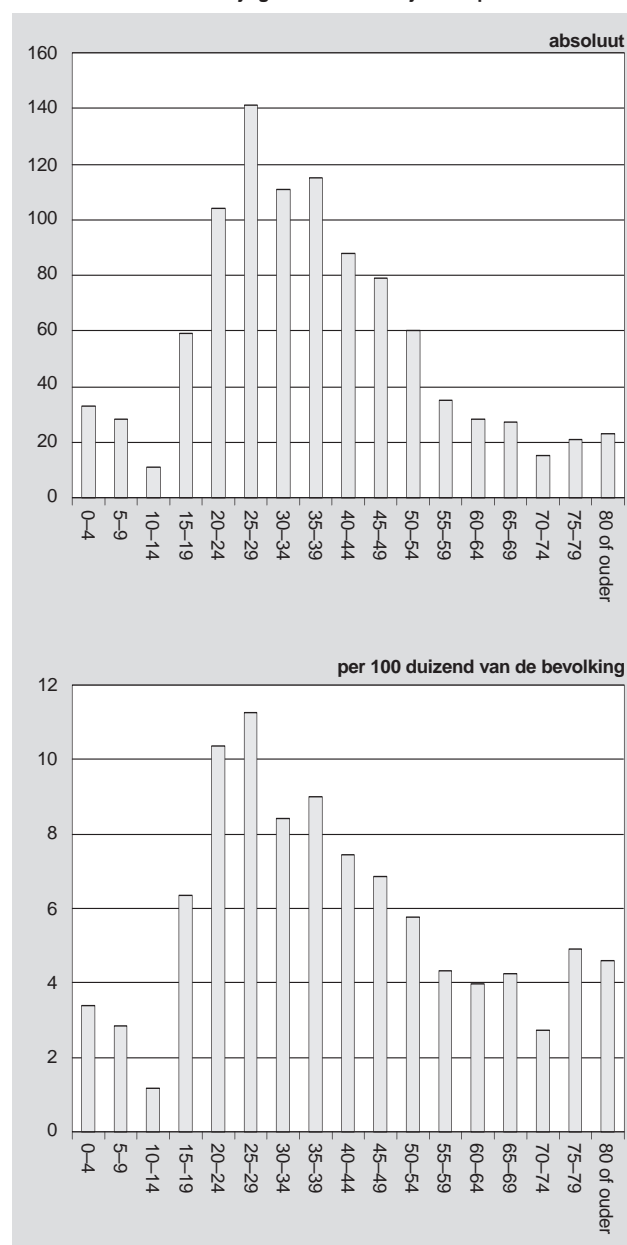
jaar van overlijden	aantal	maand van overlijden	aantal	dag van overlijden	aantal
1996	211	januari	80	zondag	149
1997	208	februari	75	maandag	120
1998	176	maart	77	dinsdag	110
1999	203	april	82	woensdag	151
2000	180	mei	86	donderdag	130
		juni	93	vrijdag	155
		juli	93	zaterdag	163
		augustus	92		
		september	81		
		oktober	68		
		november	86		
		december	65		
totaal	978	totaal	978	totaal	978

Profiel van 'doorsnee' slachtoffer

De kans om door moord of doodslag om het leven te komen is niet voor iedereen gelijk. Er is sprake van 'riskant' gedrag dat samen blijkt te hangen met demografische kenmerken van perso-

nen. Mannen worden vaker slachtoffer dan vrouwen: 7 op de 10 slachtoffers zijn mannen. Dit hoge aandeel hangt waarschijnlijk samen met het feit dat het geweldsmisdrijf een 'mannenzaak' is die zich relatief vaak tegen andere mannen keert. In 2000, bijvoorbeeld, was ruim 90% van de verdachten van geweldsmisdrijven een man. Ook een relatief jeugdige leeftijd is een belangrijk kenmerk van het profiel van de 'doorsnee' slachtoffer. Twintigers, dertigers en veertigers (grafiek 1) lopen naar verhouding het hoogste risico om gedood te worden. Onder twintigers vallen in vijf jaar tijd

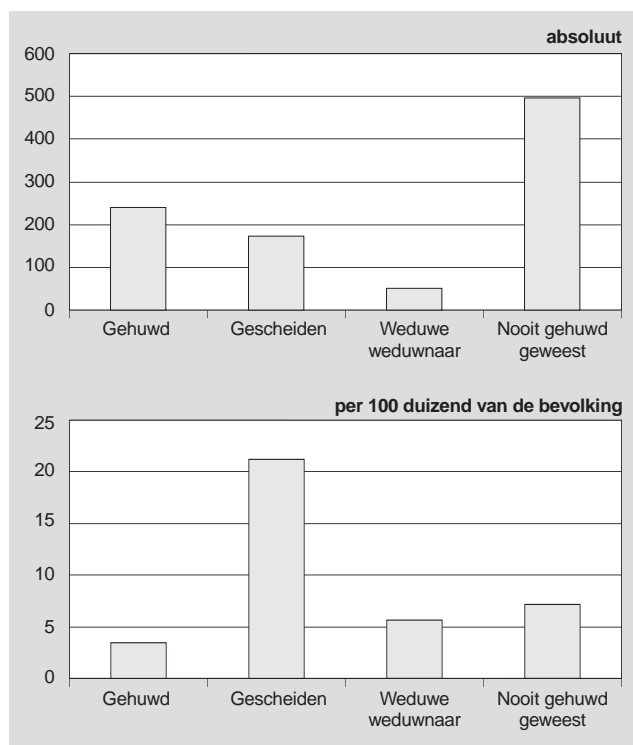
1. Slachtoffers van dodelijk geweld naar leeftijd in de periode 1996–2000

ruim 10 slachtoffers per 100 duizend personen. Op hogere leeftijden loopt het risico geleidelijk terug. Opmerkelijk is dat 75-plussers een licht verhoogd risico hebben. Het gegeven dat zij zich minder goed kunnen verweren tegen lichamelijk geweld zal hieraan niet vreemd zijn. Kinderen hebben de kleinste kans gedood te worden, met rond 3 op 100 duizend in de periode 1996–2000. Wel is het opmerkelijk dat de 0–4-jarigen een drie keer zo hoog risico kennen als 10–14-jarigen.

De burgerlijke staat van personen hangt deels samen met hun levensstijl. De kans van gehuwden om vermoord te worden ligt relatief laag (*grafiek 2*). Qua aantal slachtoffers steken ongehuwden duidelijk uit boven gehuwden, verweduwen en gescheidenen. Als echter gerelateerd wordt aan het aantal personen naar burgerlijke staat, dan pakt de vergelijking geheel anders uit: gescheidenen lopen een veel groter risico dan andere groepen.

2. Slachtoffers van dodelijk geweld naar burgerlijke staat in de periode 1996–2000

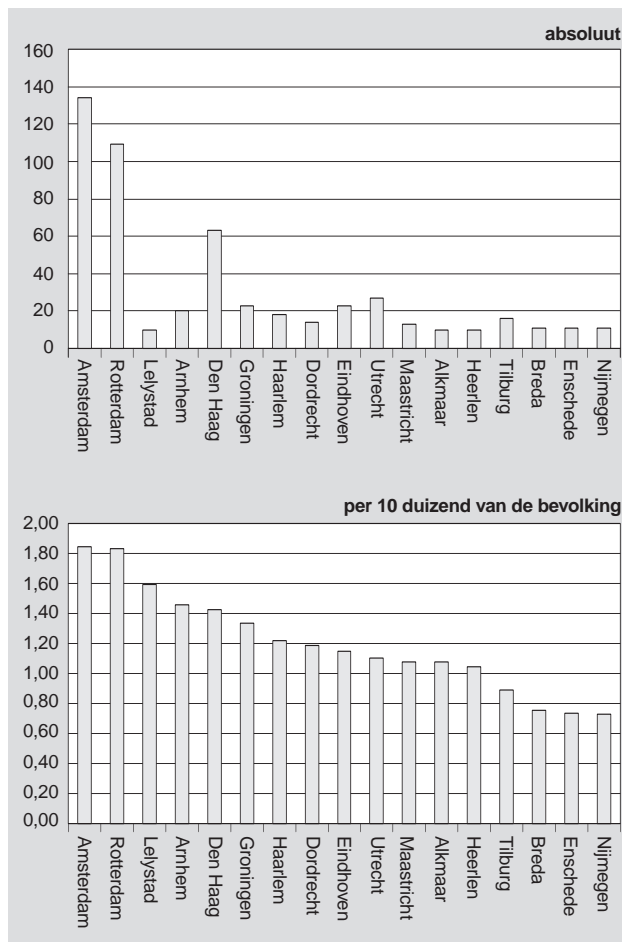

Regio

Wat betreft het aantal gevallen van moord en doodslag springen Amsterdam en Rotterdam er duidelijk uit (*grafiek 3*). In de jaren 1996 tot en met 2000 zijn 134 inwoners van Amsterdam slachtoffer van moord en doodslag geworden en 109 inwoners van Rotterdam. Den Haag volgt op afstand met 63 slachtoffers. Het 'gevaar' van de twee grote gemeenten kan echter enigszins worden gerelativeerd door het aantal slachtoffers te relateren aan het inwonertal van de betreffende gemeenten. Amsterdam en Rotterdam voeren weliswaar nog steeds de lijst aan, maar het verschil met andere gemeenten is beduidend kleiner geworden. Opvallend is dat Amsterdam en Rotterdam nu vrijwel gelijk scoren, terwijl Den Haag naar de vijfde plaats is gezakt. Lelystad en Arnhem bezetten nu de derde en vierde plaats. De exacte plaatsing is evenwel min of meer toevallig omdat een of twee extra slachtoffers een sterke verschuiving op de lijst kunnen betekenen (de twee gemeenten in kwestie telden in absolute aantallen respectievelijk 10 en 20 slachtoffers).

Om het verhoogde risico van grote gemeenten ten opzichte van het 'platteland' te bepalen, kan beter naar de indeling van gemeenten op basis van het inwonertal worden gekeken (*grafiek 4*).

3. Slachtoffers van dodelijk geweld naar woongemeente ¹⁾ in de periode 1996–2000

¹⁾ Gemeenten met 10 of meer slachtoffers in de periode 1996–2000.

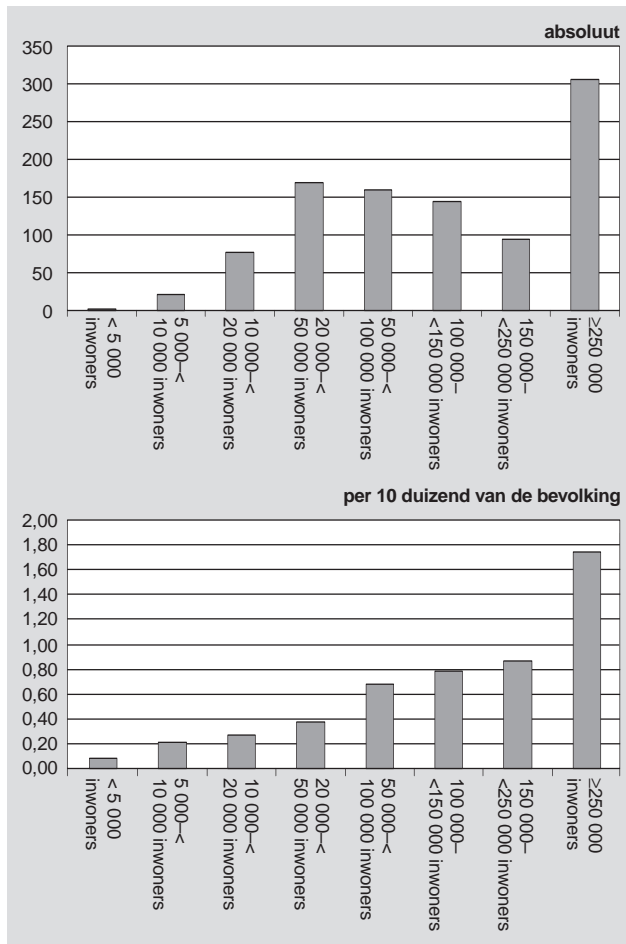
In kleine gemeenten met een inwonertal beneden de 50 duizend ligt de kans om door dodelijk geweld te sterven laag, namelijk op minder dan 0,4 op 10 duizend. In de grotere gemeenten stijgt het risico, om in gemeenten van 150 tot 250 duizend inwoners uit te komen op bijna 0,9 op 10 duizend. In de grote gemeenten (met een inwonertal boven de 250 duizend inwoners) is het risico bijna een factor twee hoger met zo'n 1,7 slachtoffers per 10 duizend inwoners.

De vraag in hoeverre de regio nog een rol speelt bij de kans om vermoord of gedood te worden, kan worden beantwoord met behulp van de onderverdeling van slachtoffers naar provincie. In absolute aantallen voeren Noord-Holland en Zuid-Holland de lijst aan, gevolgd door Noord-Brabant (*grafiek 5*). In relatieve zin, per 100 duizend van de bevolking, zijn de verschillen tussen de provincies beduidend kleiner. Groningen, Flevoland en Limburg volgen nu op enige afstand Noord- en Zuid-Holland. Zeeland kan worden gekenschetst als de in dit opzicht 'meest veilige' provincie.

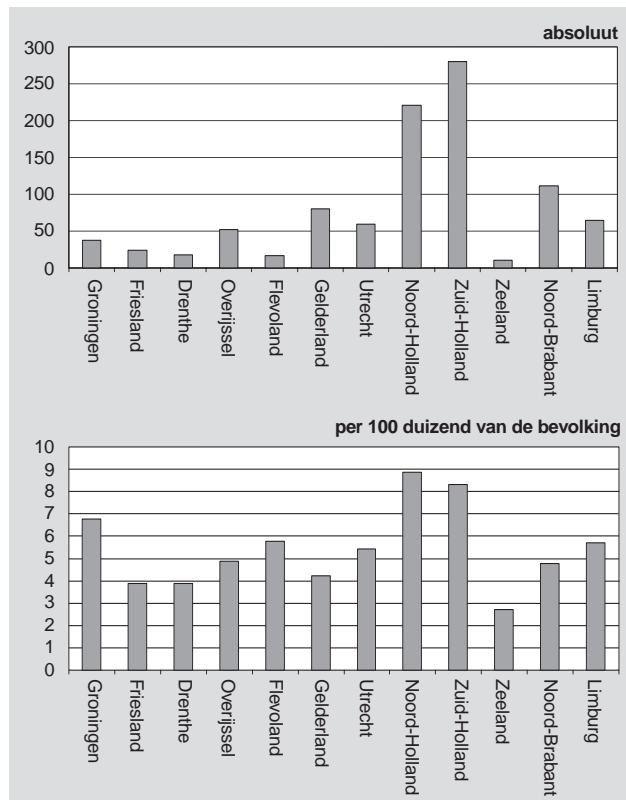
Locatie

In zo'n 4 op de 10 gevallen is het uit de statistiek niet bekend waar iemand het leven is benomen. Van de bekende plaatsen komt het woonhuis het meest frequent voor (*grafiek 6*), gevolgd door de openbare weg. Op locaties die in eerste instantie kandidaat lijken voor een hoge notering als onveilige plek, zoals horecagelegenheden, park en bos, worden naar verhouding weinig mensen met opzet om het leven gebracht. Werk en moord blijken niet samen te gaan: op de werkplek vallen amper slachtoffers.

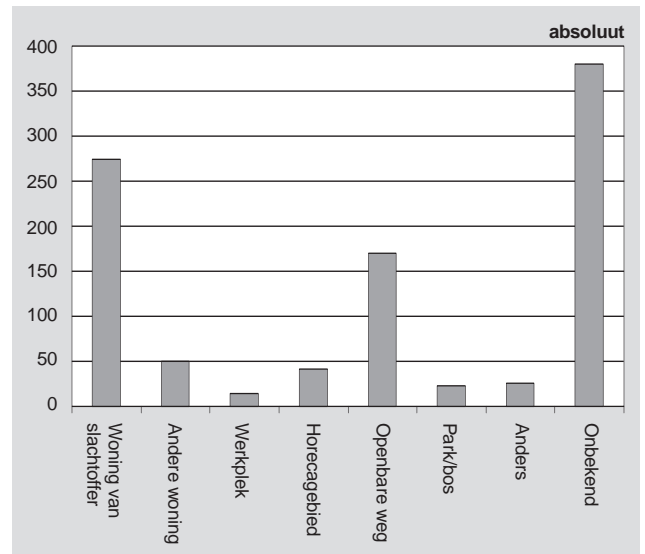
4. Slachtoffers van dodelijk geweld naar grootte van de woongemeente in de periode 1996–2000

5. Slachtoffers van dodelijk geweld naar woonprovincie in de periode 1996–2000

6. Slachtoffers van dodelijk geweld naar pleeglocatie in de periode 1996–2000

Middel: thuis een mes, buiten een pistool

Bijna altijd is bekend hoe de slachtoffers van moord en doodslag om het leven zijn gebracht. Het vaakst wordt gebruik gemaakt van een vuurwapen, en iets minder vaak van een steekwapen (grafiek 7). Op grote afstand volgt dan hangen en wurgen.

Er bestaat een samenhang tussen de locatie waar iemand gedood wordt en de methode die is gebruikt om iemand om het leven te brengen. Mensen die thuis zijn vermoord zijn vooral met een steekwapen om het leven gekomen. Op de openbare weg is het vuurwapen het meest gebruikelijk.

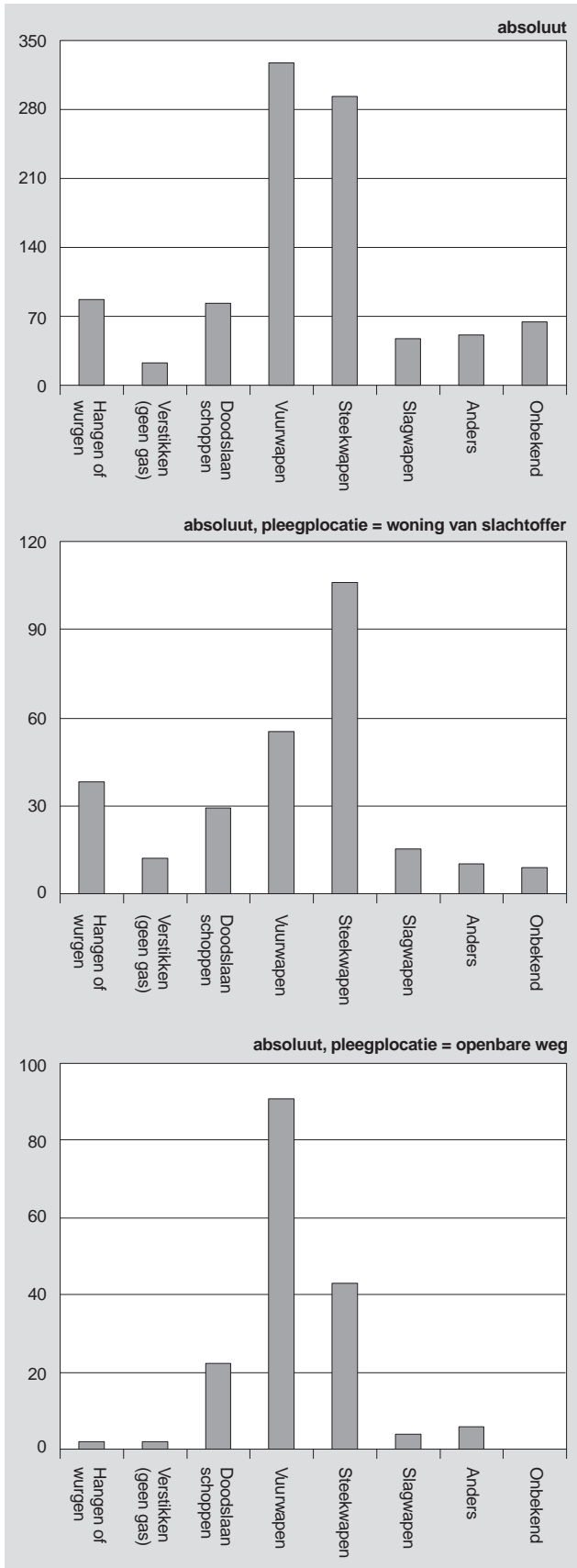
Met voorbedachte rade?

Het motief voor moord en doodslag is in 6 op de 10 gevallen niet bekend. Is het motief wel bekend, dan voeren 'emotionele motieven' de boventoon: huiselijke conflicten, ruzies buitenshuis, jaloezie (grafiek 8). Van deze vormen is de ruzie buitenshuis veruit het meest belangrijk. De andere motieven lijken eerder met voorbedachte rade te maken te hebben: criminelen die elkaar 'eliminieren', overval en beroving, financieel gewin en seksueel misbruik of geweld.

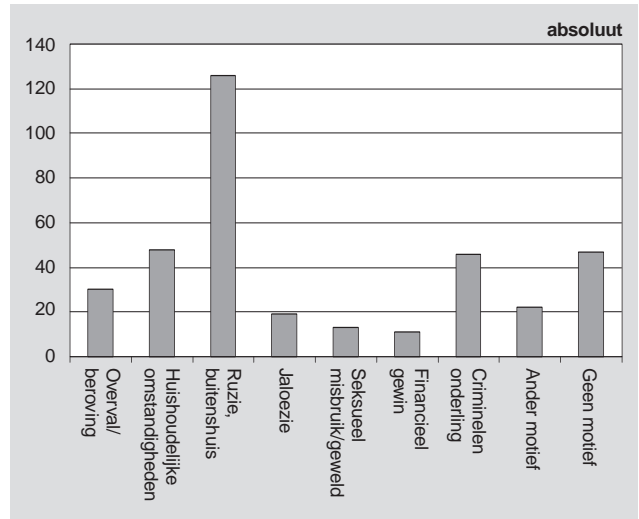
In een kwart van de gevallen is de dader van moord en doodslag bekend. De (ex-) partner is binnen deze groep het vaakst de dader, gevolgd door kennissen of burens (grafiek 9).

In geval van doodslag wordt iemand opzettelijk van het leven beroofd, terwijl bij moord iemand opzettelijk en met voorbedachte rade wordt omgebracht. Slachtoffers van moord en doodslag vallen in de statistiek onder slachtoffers van niet-natuurlijke dood. Als een persoon is overleden, geeft de behandelende arts een verklaring van overlijden af. Indien hij of zij niet de overtuiging heeft dat er sprake is van een natuurlijke dood, wordt de gemeentelijke lijkschouwer hiervan in kennis gesteld. Deze kan alsnog een overlijdensverklaring afgeven indien hij wél de overtuiging heeft dat er sprake is van een natuurlijke dood. Als ook hij meent dat de doodsoorzaak een niet-natuurlijke is, brengt hij verslag uit aan de Officier van Justitie. Hij waarschuwt tevens de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. De Officier van Justitie laat een nader onderzoek instellen door de politie. De bevindingen van dat onderzoek zijn terug te vinden in de dossiers op de parketten van de Officiëren van Justitie. Uit deze dossiers komen de hier gepresenteerde gegevens. In een groot aantal gevallen is geen informatie bekend over plaats, motief en dader van het delict.

7. Slachtoffers van dodelijk geweld naar methode van uitvoering in de periode 1996–2000

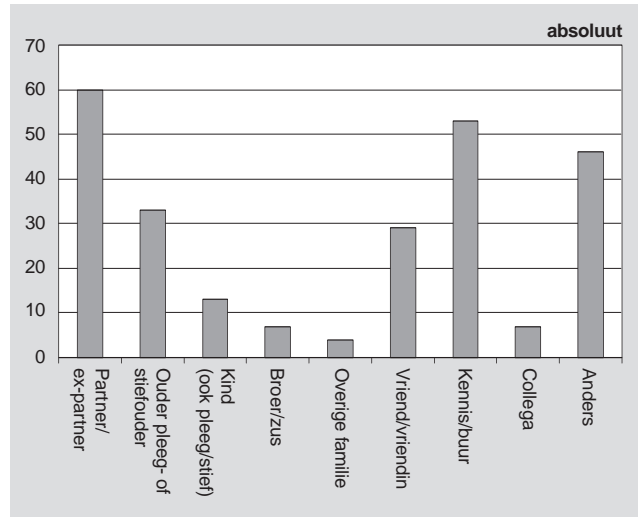

8. Slachtoffers van dodelijk geweld naar motieven voor moord en doodslag¹⁾ in de periode 1996–2000

¹⁾ Exclusief onbekend.

9. Slachtoffers van dodelijk geweld naar relatie met slachtoffer¹⁾ in de periode 1996–2000

¹⁾ Exclusief onbekend.

Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001

Helma Schapendonk

Het aantal personen dat deel uitmaakt van een institutioneel huishouden is tussen 1995 en 2001 gedaald van 248 duizend naar 219 duizend (staat 1). De daling heeft zich vrijwel volledig voorgedaan bij personen die in verzorgings- en verpleeghuizen verblijven: dit aantal nam af van 157 duizend in 1995 naar 134 duizend in 2001.

Onder personen die jonger zijn dan 65 jaar wonen meer mannen dan vrouwen in inrichtingen en tehuizen: 46 duizend mannen tegen 31 duizend vrouwen (staat 2). Boven de 65 – en vooral boven de 80 – vormen de vrouwen een ruime meerderheid. Er wonen 109 duizend vrouwen van 65 jaar of ouder in een tehuis tegen 33 duizend mannen. Dit komt doordat er veel meer oudere vrouwen dan oudere mannen zijn. Vrouwen leven gemiddeld zo'n vijf jaar langer dan mannen. Doordat vrouwen meestal trouwen met een iets oudere man overleven de meeste vrouwen hun echtgenoot. Hierdoor is een hoog aandeel van de hoogbejaarde vrouwen weduwe. Het ontbreken van een verzorgende partner verkleint de kans om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Daardoor is het aandeel van weduwen in tehuizen zeer groot. Van de 84 duizend vrouwen van 80 jaar of ouder die in een tehuis verblijven, is driekwart weduwe.

De bevolking in institutionele huishoudens bestaat uit personen voor wie de huishoudelijke verzorging bedrijfsmatig plaatsvindt. Het gaat daarbij onder meer om instituties als verzorgingshuizen, verpleeghuizen en psychiatrische ziekenhuizen. De statistiek van de institutionele bevolking 1 januari 2001 is het resultaat van een koppeling van het bij het CBS aanwezige Adresregister Institutionele Huishoudens (AIH) met de gegevens uit de structuurtelling van 1 januari 2001. Deze telling, die eenmaal per jaar wordt gehouden, bevat van iedere persoon die in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is ingeschreven, gegevens over onder andere geslacht, geboortedatum en woonadres. De adressen in het AIH zijn gekoppeld aan de gegevens van personen die volgens de structuurtelling op deze adressen wonen. Hierbij is voldaan aan het criterium dat personen tot de institutionele bevolking behoren wanneer ze bij de gemeente op een adres van een institutioneel huishouden staan ingeschreven. Normaliter dienen personen zich op een adres in te schrijven als zij naar verwachting vier maanden of langer op dat adres gaan wonen (wet GBA). Om privacyredenen mag bij sommige instellingen, zoals gevangenissen, een briefadres elders worden aangehouden. Zie voor meer informatie over institutionele huishoudens het artikel 'Institutionele Huishoudens, 1 januari 1997' in de Maandstatistiek van de bevolking, mei 1998, blz. 14–17.

Staat 1
Bevolking in institutionele huishoudens naar soort instelling, 1 januari

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	<i>x 1 000</i>						
Verzorgingshuizen	119	119	113	111	108	105	103
Verpleeghuizen	38	37	35	34	33	32	30
Inrichtingen voor verstandelijk gehandicapten	30	29	28	28	29	27	26
Psychiatrische ziekenhuizen	13	13	14	13	12	12	12
Gezinsvervangende tehuizen en opvangcentra	34	36	36	36	36	36	36
Opleidingsinternaten	3	3	4	4	3	3	3
Kloosters	9	8	8	8	7	6	6
Gevangenissen	2	3	3	3	3	3	3
Totaal	248	247	242	237	231	224	219

Staat 2
Bevolking in institutionele huishoudens naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 1 januari 2001

Leeftijd	Mannen					Vrouwen				
	Ongehuwd	Gehuwd	Weduwstaat	Gescheiden	Totaal	Ongehuwd	Gehuwd	Weduwstaat	Gescheiden	Totaal
<i>x 1 000</i>										
0- 4	0,5				0,5	0,4				0,4
5- 9	1,0				1,0	0,7				0,7
10-14	2,7				2,7	1,4				1,4
15-19	4,9	0,0	-	-	4,9	3,3	0,0	0,0	-	3,3
20-24	3,8	0,0	-	0,0	3,8	2,6	0,1	-	0,0	2,7
25-29	3,9	0,1	0,0	0,1	4,0	2,1	0,1	-	0,0	2,3
30-34	4,4	0,2	0,0	0,2	4,7	2,5	0,2	0,0	0,1	2,8
35-39	4,5	0,2	0,0	0,3	5,1	2,8	0,2	0,0	0,2	3,1
40-44	4,3	0,2	0,0	0,4	4,9	2,6	0,2	0,0	0,3	3,1
45-49	3,9	0,2	0,0	0,5	4,6	2,7	0,2	0,0	0,4	3,3
50-54	3,6	0,3	0,0	0,6	4,4	2,5	0,2	0,1	0,5	3,2
55-59	2,2	0,2	0,0	0,4	2,9	1,6	0,2	0,1	0,4	2,3
60-64	2,0	0,2	0,1	0,5	2,8	1,6	0,3	0,2	0,4	2,6
65-69	1,9	0,5	0,2	0,5	3,1	1,9	0,5	0,7	0,5	3,6
70-74	1,8	0,9	0,6	0,5	3,8	2,5	1,0	2,6	0,7	6,7
75-79	1,8	1,7	1,6	0,5	5,5	3,3	2,1	8,2	1,0	14,6
80-84	1,2	2,6	3,0	0,4	7,2	3,9	2,9	17,4	1,1	25,3
85-89	0,8	2,7	4,1	0,3	7,9	4,3	2,2	24,4	1,1	31,9
90-94	0,3	1,0	2,6	0,1	4,0	2,7	0,6	16,5	0,6	20,4
95+	0,1	0,2	0,9	0,0	1,1	0,9	0,1	5,1	0,2	6,2
Totaal	49,5	11,3	13,0	5,3	79,0	46,2	10,9	75,2	7,4	139,7

Prognoses van leerlingen- en studentenaantallen: schattingen van de onzekerheid

Gert Korteweg, Henk Oudshoorn en Gonno Leendertse¹⁾

De huidige prognoses van aantallen leerlingen en studenten van het ministerie van OCenW bevatten onzekerheidsmarges die afgeleid kunnen worden uit voorspelfouten van vorige prognoses. Een betere methode is echter het uitvoeren van een stochastische prognose, waarmee de onzekerheden van tevoren kunnen worden geschat en de verschillende bronnen van onzekerheid kunnen worden opgespoord. Dit artikel beschrijft de methode van zo'n stochastische prognose, uitgaande van de huidige standaardprognose.

De methode maakt gebruik van de nieuwste bevolkingsprognose en de betreffende onzekerheden zoals geschat door het CBS. Om de onzekerheden in onderwijsdeelname te schatten is een methode gevolgd die overeenkomt met die zoals gebruikt in de bevolkingsprognose.

1. Inleiding

In de jaarlijkse publicatie over de door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW) uitgevoerde prognose van aantallen leerlingen/studenten (ministerie van OCenW, 2001) wordt deze vergeleken met die van het voorafgaande jaar. Ook wordt nagegaan wat de verschillen zijn tussen de getelde aantallen leerlingen/studenten en de aantallen volgens de vorige prognoses. Uit deze vergelijking blijkt dat de verschillen tussen raming en realisatie aanzienlijk toenemen met de prognosetermijn. De prognoses zijn geëvalueerd tot en met het vijfde prognosejaar. Gedurende deze korte termijn neemt de prognosefout ongeveer lineair toe.

De prognosefouten voor deze korte termijn zijn relatief het kleinst voor het primair onderwijs; ze nemen ongeveer lineair toe met 1 à 2 promille per jaar. Deze hoge betrouwbaarheid is niet verwonderlijk, gezien de leerplicht en het feit dat alle kinderen die tot en met het vierde prognosejaar in het primair onderwijs instromen al geboren zijn als de prognose wordt opgesteld. Voor het voortgezet onderwijs zijn de onzekerheden al veel groter. Dit is begrijpelijk gelet op de onzekere ontwikkelingen rond keuze van schoolsoort en gemiddelde verblijfsduur (Korteweg, 2001). Voor middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs zijn de prognosefouten ook op de korte termijn al aanzienlijk.

In principe kunnen de onzekerheden in de prognose worden geschat op basis van de voorspelfouten van vorige prognoses. Deze methode heeft echter een aantal beperkingen:

- de onzekerheid op langere termijn kan hiermee niet worden geschat. Vooral de invloed van de onzekere ontwikkeling van het aantal geboorten blijft hiermee dus buiten beeld;
- het model van de OCenW-prognoses is in de loop der jaren enigszins gewijzigd. Hierdoor zijn de empirische resultaten van de prognoses die tot en met 1995 zijn gemaakt niet zonder meer vergelijkbaar met die van recente prognoses;

- de bijdrage van de verschillende factoren (relatieve onderwijsdeelname en demografische factoren zoals geboorte en immigratie) kan moeilijk worden gekwantificeerd.

Om deze redenen is een alternatieve methode ontwikkeld, die uitgaat van simulaties rond de huidige OCenW-prognose (ministerie van OCenW, 2001) en de onderliggende bevolkingsprognose (De Jong, 2001). Het concept van deze methode is in 1995 door OCenW ontwikkeld en verfijnd op grond van ervaringen met vergelijkbare simulaties rond de bevolkingsprognose (De Beer en Alders, 1999).

2. De onzekerheid vertaald in modeltermen

Het 'Lector'-model dat OCenW gebruikt om de jaarlijkse aantallen leerlingen en studenten te ramen, is ontwikkeld door Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) op basis van het 'SKILL'-model van het Centraal Planbureau (CPB). De principes van dit model zijn in het kort beschreven in eerdere artikelen (Korteweg, 1997 en 2001) en in de jaarlijkse OCenW-publicatie. Voor een meer uitgebreide beschrijving kan worden verwezen naar ECN-documentatie (Leendertse en Boonstra, 1998).

Het Lector-model is in essentie een leeftijdsafhankelijk stroommodel. Dit houdt in dat het laat zien hoe leerlingen/studenten per leeftijd jaarlijks het Nederlandse onderwijs instromen, hoe ze doorstromen naar een volgend leerjaar/inschrijvingsjaar of naar vervolgonderwijs, en hoe ze ten slotte het onderwijs uitstromen.

De instroom in het onderwijs wordt in dit model mede bepaald door de instroom in de bevolking via geboorte en immigratie. Verreweg de grootste instroom in het onderwijs betreft de 4-jarigen die naar het basisonderwijs gaan. Voorts speelt de instroom van immigranten en asielzoekers een rol, evenals de hernieuwde instroom van personen die één of meer jaren geen onderwijs hebben gevolgd. Zowel deze hernieuwde instroom als de doorstroom wordt vooral bepaald door maatschappelijke trends. Beleidsmaatregelen hebben eveneens effect.

Deze factoren hebben ook invloed op de uitstroom uit het onderwijs. Bovendien wordt de uitstroom enigszins beïnvloed door de uitstroom uit de bevolking als gevolg van emigratie en sterfte.

Al deze stromen worden in het Lector-model gemodelleerd tot stroomcoëfficiënten. Deze vertegenwoordigen de kansen dat een leerling/student instroomt in een onderwijssoort, doorstroomt (zowel binnen een onderwijssoort als tussen onderwijssoorten) of uitstroomt. Sommige van deze stroomcoëfficiënten worden als zogenaamde strategische coëfficiënten beschouwd, omdat ze strategische keuzemomenten vertegenwoordigen in de onderwijsloopbanen van leerlingen/studenten. Het betreft hier vooral de kansen om door te stromen naar een bepaald soort vervolgonderwijs en de kansen om opnieuw in het onderwijs in te stromen.

Aangezien deze kansen over het algemeen een duidelijk trendmatige ontwikkeling vertonen, worden de strategische coëfficiënten in het Lector-model vanuit het verleden geëxtrapoleerd. De hieruit resulterende coëfficiëntenreeksen worden als sturing aan het model meegegeven.

Uitgaande van het Lector-model wordt de onzekerheid zo vooral bepaald door prognosefouten in:

- a) de bevolkingsprognose (paragraaf 3);
- b) de 'onderwijskeuze', dat wil zeggen extrapolatie van strategische coëfficiënten (paragraaf 4);

¹⁾ Gert Korteweg is werkzaam bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Henk Oudshoorn en Gonno Leendertse zijn werkzaam bij het Energieonderzoek Centrum Nederland. Meningingen in dit artikel hoeven niet overeen te komen met het standpunt van het CBS.

c) de 'verblijfsduur', dat wil zeggen niet-strategische coëfficiënten (paragraaf 5).

Vanwege de complexiteit van het Lector-model is het onmogelijk om, uitgaande van gegeven of geschatte onzekerheden in de modelparameters, de onzekerheid in de prognose op simpele wijze van tevoren te berekenen. Dit is alleen uitvoerbaar door middel van simulaties waarin de waarden van de modelgrootheden gelijktijdig worden gevarieerd.

Een eerdere poging om door middel van simulaties te komen tot schattingen van onzekerheid rond de uitkomsten van de OCenW-prognose had alleen betrekking op onderdeel b; bovendien was de gebruikte methode ontoereikend, omdat geen rekening werd gehouden met correlatie tussen opeenvolgende prognosejaren. Deze poging leidde dan ook tot onzekerheidsmarges die veel kleiner waren dan de empirisch gevonden prognosefouten.

3. Onzekerheidscomponent: bevolkingsprognose

Het Lector-model gaat uit van de instroom in de bevolking (geboorte en immigratie) en de uitstroom uit de bevolking (emigratie en sterfte). Voor deze vier in- en uitstroomgrootheden is gebruik gemaakt van de uitkomsten van duizend bevolkingsprognose-simulaties die zijn geleverd door het CBS, uitgaande van de laatste bevolkingsprognose (De Jong, 2001). De stochastiek van de bevolkingsprognose wordt zo volledig meegenomen in het model.

Ook is op deze wijze de invloed op de voorspelfouten vanuit de afzonderlijke in- en uitstroomgrootheden onderzocht. In de praktijk is de invloed van sterfte in de jeugdige leeftijden bijna verwaarloosbaar (ca. een factor tien kleiner) ten opzichte van de invloed van de emigratie. Bovendien is de relatieve onzekerheid in de emigratie groter dan in de sterfte. Daarom wordt in dit artikel niet verder ingegaan op sterfte en emigratie afzonderlijk, maar wordt de bevolkingsuitstroom als één geheel beschouwd.

4. Onzekerheidscomponent: 'onderwijskeuze'

In het Lector-model is het keuzegedrag van leerlingen/studenten gemodelleerd in de vorm van overgangskansen die betrekking hebben op overgangen tussen schoolsoorten (zogenaamde strategische coëfficiënten). Voorbeelden zijn de kans dat een leerling vanuit de eerste twee gemeenschappelijke brugjaren van het voortgezet onderwijs terecht komt in het derde leerjaar van vbo, mavo, havo of vwo, of de kans dat een havo-gediplomeerde doorstroomt naar mbo, havo of vwo.

In het verleden hebben er diverse aanpassingen plaatsgevonden van de wijze waarop de strategische coëfficiënten zijn geëxtrapolleerd en van de wijze waarop vervolgens de geëxtrapolleerde coëfficiëntenreeksen zijn gebruikt om de prognose te sturen. Momenteel wordt uitgegaan van een extrapolatie gebaseerd op twaalf historische jaren volgens een lineaire (met behulp van kleinste kwadraten geschatte) trend en het niveau van de trendlijn zodanig verschoven dat deze door de laatste waarneming loopt. Als onderdeel van de extrapolatie wordt genormaliseerd om te waarborgen dat fracties optellen tot 1. Waar in het vervolg wordt gesproken over 'trendlijn', wordt een eventueel gecorrigeerde trendcurve bedoeld.

Ten opzichte van deze geëxtrapolleerde trends zijn drie methoden beproefd om te komen tot een stochastische prognose:

a. Transversale sampling

Per jaar worden de coëfficiënten voor een specifieke herkomst getrokken met behulp van een normale verdeling, maar dit is onafhankelijk van de voorgeschiedenis. De trekkingen voor opeenvolgende jaren zijn dus niet gecorreleerd.

b. Longitudinale sampling van de helling in de trendlijn (random angle)

Voor elke coëfficiënt wordt een tijdreeks van waarden bepaald door een initieel niveau (het niveau van het laatste realisatie-

jaar) vast te leggen en een helling te trekken met behulp van een normale verdeling.

c. Longitudinale sampling met random walk

Voor elke coëfficiënt wordt een tijdreeks van waarden bepaald door een initieel niveau vast te leggen en een 'random walk' uit te voeren om de trendlijn heen. De standaarddeviatie voor de random walk volgt uit een nadere analyse van in het verleden gemaakte voorspelfouten. Hieruit worden de eenjaarsvoorspelfouten afgeleid: de hiervoor berekende standaarddeviatie wordt gebruikt voor de random walk. Het initieel niveau is weer dat van het laatste realisatiejaar.

De derde methode leverde resultaten die vergelijkbaar zijn met de empirische prognosefouten (paragraaf 6); de beide andere methodes leverden minder spreiding op. In navolging van de bevolkingsprognose is daarom gekozen voor de derde methode. Dit spoort ook met de gebruikte extrapolatiemethode, waarin iedere nieuwe prognose uitgaat van het niveau van de laatste waarneming. Het keuzegedrag van iedere nieuwe generatie leerlingen/studenten lijkt op het gedrag van de voorgaande generatie (het voorafgaand schooljaar), maar er zijn wel trendmatige ontwikkelingen te bespeuren. De onzekerheid in dit keuzegedrag wordt daarom het best benaderd door een random walk proces ten opzichte van een trendlijn.

5. Onzekerheidscomponent: 'verblijfsduur'

In het Lector-model spelen naast de strategische coëfficiënten betreffende overgangen tussen schoolsoorten ook nog vele andere, niet-strategische coëfficiënten een rol. Dit betreft overgangskansen die in het algemeen betrekking hebben op de doorstroom binnen schoolsoorten. Voorbeelden zijn de kans dat een leerling wordt bevorderd naar een hoger leerjaar, de kans dat een eind-examenkandidaat het diploma behaalt en de kans dat een student in een volgend studiejaar blijft studeren. Deze stroomkansen kunnen worden samengevat onder de noemer 'verblijfsduur'.

Voor alle niet-strategische coëfficiënten geldt dat het Lector-model ze voor de prognosejaren zoveel mogelijk constant houdt op de laatst gemeten waarde. Om de voorspelfouten die hierdoor kunnen optreden te benaderen, is in de simulaties gekozen voor een éénmalige verstoring in het eerste prognosejaar. Het Lector-model zal in de praktijk deze 'verstoorte laatste waarneming' in de verdere prognosejaren vrijwel constant houden. De verstoring is afgeleid uit de gemiddelde afwijking ten opzichte van het gemiddelde gedurende de afgelopen tien jaar.

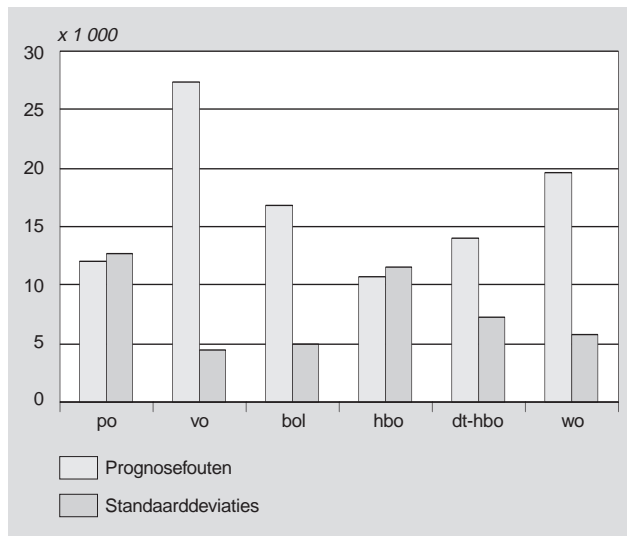
6. Vergelijking met de empirische onzekerheid

De uitkomsten van de simulaties zijn bij benadering normaal verdeeld. Berekenende standaarddeviaties komen dan ook vrijwel overeen met de verschillen tussen de prognose enerzijds en de boven- en ondergrenzen behorende bij het 67% prognose-interval anderzijds. Deze standaarddeviaties zouden redelijk moeten passen bij de gemiddelde prognosefouten van voorgaande prognoses. Voor het vijfde prognosejaar is de vergelijking gemaakt tussen standaarddeviaties en de gemiddelde fout in de prognoses van 1991 tot en met 1995 (*grafiek 1*).

De nu geschatte standaarddeviaties liggen qua orde van grootte redelijk in de buurt van de empirisch vastgestelde gemiddelde prognosefouten. De overeenstemming is goed voor primair onderwijs (po) en voltijd hoger beroepsonderwijs (hbo).

Voor andere onderwijssoorten is de gemiddelde prognosefout uit oudere prognoses nog wel hoger dan de nu geschatte standaarddeviaties. Deze discrepanties hebben vooral te maken met het feit dat in deze onderwijssoorten de gemiddelde verblijfsduur te hoog was geschat bij voortgezet onderwijs (vo) en wetenschappelijk onderwijs (wo), of te laag bij voltijd-mbo (bol; beroepsopleidende leerweg) en deeltijd-hbo (dt-hbo).

1. Vergelijking per onderwijssoort tussen spreiding in de simulaties (standaarddeviatie) en empirische prognosefout (gemiddeld uit prognoses 1991 tot en met 1995)

De verklaring hiervoor zou kunnen liggen in de effecten van onderwijsbeleid in de betreffende periode. De verkorting bij voortgezet onderwijs is waarschijnlijk vooral een gevolg geweest van de vorming van grote scholengemeenschappen, waardoor de doorstroom in de eerste leerjaren sneller is gaan verlopen. Bij wetenschappelijk onderwijs speelt het aangescherpte studiefinancieringsbeleid een rol in de verkorting. De verlenging van de gemiddelde verblijfsduren bij voltijd-mbo (bol) en deeltijd-hbo zijn vooral een gevolg van herstructurering en wijzigingen in de gemiddelde cursusduur.

De empirische prognosefouten zijn dus nogal beïnvloed door onderwijsbeleid en hebben daardoor een beperkte voorspellende waarde. Een beleidsarme prognose zou beter rekening kunnen houden met de gevonden standaarddeviaties dan met de empirische prognosefouten. Anderzijds zullen onzekerheden in de gemiddelde verblijfsduren ook in de toekomst zeker een rol blijven spelen. In dit verband lijkt de bijdrage van niet-strategische coëfficiënten (paragraaf 7), die modelmatig bepalend zijn voor de gemiddelde verblijfsduren, nog aan de lage kant.

7. Ontleding van de onzekerheden

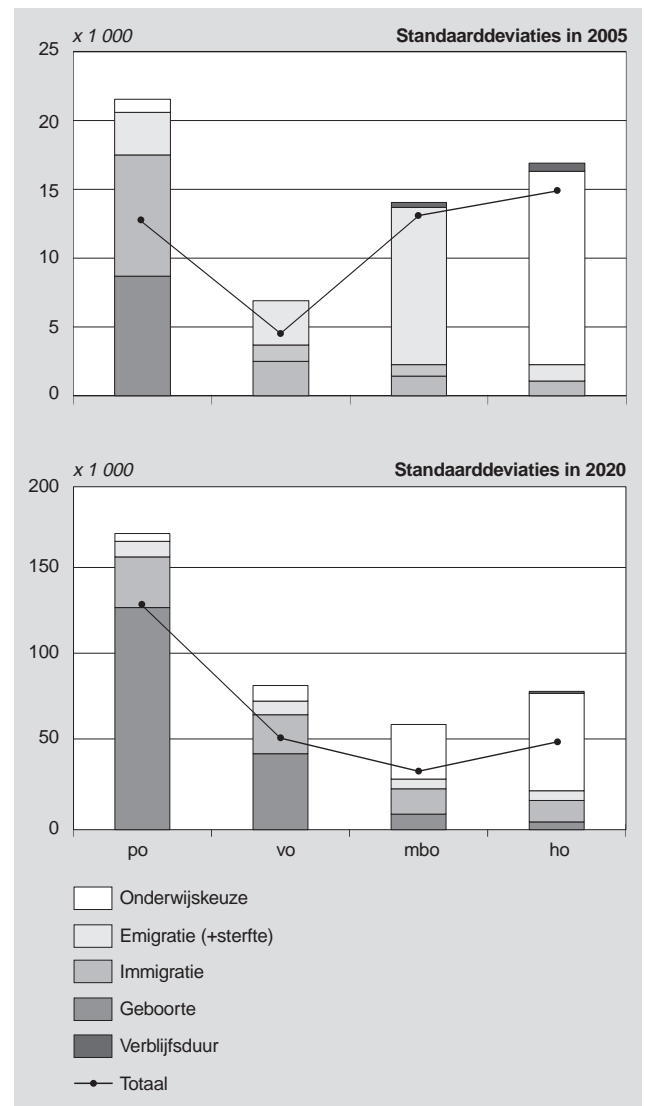
Er zijn aparte simulatiereeksen gedraaid waarin afzonderlijk de volgende componenten zijn gevarieerd: geboorte, immigratie, uitstroom uit de bevolking (voor het overgrote deel emigratie in de jongere leeftijden), strategische coëfficiënten en niet-strategische coëfficiënten. Omdat de prognoseresultaten steeds vrijwel normaal verdeeld zijn, kunnen de standaarddeviaties afkomstig uit de diverse componenten als maatstaf worden gebruikt voor de bijdrage aan de onzekerheid van de prognose.

De mate waarin de componenten de totale onzekerheid bepalen, verschilt per onderwijssoort en prognosejaar (grafiek 2).

Aangezien de componenten (vrijwel) onafhankelijk van elkaar zijn, is de standaarddeviatie in het totaal ongeveer gelijk aan de wortel uit de kwadratensom van de samenstellende standaarddeviaties. Zoals verwacht komt de totale standaarddeviatie voor primair en voortgezet onderwijs vooral voort uit de demografische factoren. Voor middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs komt, vooral op de korte termijn, de onzekerheid grotendeels voort uit de onderwijskeuze.

De bijdrage van de component 'verblijfsduur' is in deze simulaties bijna verwaarloosbaar. Dit heeft tot gevolg dat bij onderwijssoorten waarin zich in het verleden aanzienlijke veranderingen in verblijfsduur hebben voorgedaan, de totale standaarddeviatie achterblijft bij de empirisch vastgestelde prognosefouten. In dit opzicht zouden de huidige simulaties nog wel verbeterd kunnen wor-

2. Bijdragen van diverse componenten aan de totale onzekerheid van de prognose

den door niet uit te gaan van een éénmalige versterking van de niet-strategische coëfficiënten, maar ook hier een random walk in te bouwen en rekening te houden met mogelijke correlaties tussen de verschillende doorstroom/herinschrijvings-coëfficiënten binnen één onderwijssoort.

8. Conclusies

De onzekerheid in de OCenW-prognoses van aantallen leerlingen en studenten kan goed worden bepaald met behulp van de uitgevoerde Monte Carlo simulaties. Deze methode is een zinvolle aanvulling op de empirische methode, omdat de onzekerheid nu ook voor de lange termijn goed kan worden geschat. Verder kunnen de factoren die verantwoordelijk zijn voor de onzekerheid nu worden ontleed. Bovendien kan de onzekerheid gemakkelijk op verschillende aggregatieniveaus van onderwijssoorten worden geschat. Wat betreft de component 'verblijfsduur' kan de nieuwe methode waarschijnlijk nog wel worden verbeterd. Hierbij dient wel te worden bedacht dat juist deze factor sterk afhankelijk is van het onderwijsbeleid.

Literatuur

Beer, J. de, en M. Alders, 1999, Stochastische bevolkingsprognose. Maandstatistiek van de bevolking, oktober 1999, blz. 10–17.

Jong, A. de, 2001, Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen. Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001, blz. 22–25.

Korteweg, G.A., 1997, Prognose van leerlingen- en studentenaantallen. Maandstatistiek van de bevolking, augustus 1997, blz. 11–16.

Korteweg, G.A., 2001, Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen. Maandstatistiek van de bevolking, oktober 2001, blz. 12–14.

Leendertse, G.P. en B.H. Boonstra, 1998, Het Lector-ramingsmodel (intern document ECN).

Ministerie van OCenW, 2001, Ramingen leerlingen en studenten 2001 (intern document, op aanvraag beschikbaar).

Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving

Gert Korteweg¹⁾

Bij het opstellen van een nieuwe onderwijsbegroting moet het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen rekening houden met de geschatte onzekerheid van de jaarlijkse leerlingen/studenten-prognose. Dit houdt in dat jaarlijkse mutaties in de prognose niet zonder meer hoeven te worden vertaald in mutaties in het budget. Verder dwingen de onzekerheden tot voorzichtigheid bij het vormgeven van nieuw onderwijsbeleid en het vertalen daarvan in streefwaarden in de begroting. Dit geldt vooral voor post-initieel onderwijs en prognoses voor de langere termijn.

Uit het hier gepresenteerde onderzoek blijkt ook dat gedetailleerde prognoses per schoolsoort een veel grotere onzekerheid hebben dan prognoses per beleidsterrein (primair onderwijs, voorgezet onderwijs, etc.). Dit pleit ervoor om in eerste instantie op een hoog aggregatieniveau te ramen en te begroten en pas daarna tot de-taillering over te gaan.

1. Inleiding

De jaarlijkse OCenW-prognose van aantallen leerlingen/studenten speelt een belangrijke rol in de onderwijsbegroting: vrijwel de totale rijksuitgaven aan onderwijs, die ca. € 15 miljard bedragen, zijn direct of indirect gebaseerd op de aantallen leerlingen/studenten in het Nederlandse onderwijs. Dit geeft al aan hoe belangrijk een betrouwbare prognose van deze aantallen is. Vanuit het ministerie van OCenW wordt de prognose dan ook jaarlijks geëvalueerd en zo mogelijk worden er verbeteringen aangebracht in (de toepassing van) het prognosemodel. Elders in deze aflevering van de Maandstatistiek van de bevolking wordt beschreven hoe de onzekerheid van de jaarlijkse leerlingen/studenten-prognose kan worden ingeschat met behulp van simulaties. Daarbij is uitgegaan van de gepubliceerde Referentieraming 2001 (ministerie van OCenW, 2001; Korteweg, 2001). Met behulp van deze simulaties zijn nu ook de onzekerheden op langere termijn in beeld gebracht. In het vervolg van dit artikel zal blijken dat de OCenW-prognose vooral op de korte (vijfjaars)termijn waarmee de rijksbegroting rekent, redelijk betrouwbaar is. Niettemin kunnen relatief onbeduidende prognosefouten nog leiden tot aanzienlijke budgettaire overschotten of tekorten.

De prognose speelt verder een belangrijke rol in de voorbereiding van nieuw onderwijsbeleid. Hierbij wordt vaak uitgegaan van het autonome toekomstperspectief (zonder verdiscontering van beleidseffecten) vanuit de leerlingen/studenten-prognose. Dit betreft onder meer patronen van onderwijskeuze (doorstroom tussen onderwijssoorten) en uitstroom naar de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld de aantallen voortijdige schoolverlaters of de uitstroom uit de lerarenopleidingen. Het belang van een kwantitatieve onderbouwing van beleid en begroting is ook sterk toegenomen.

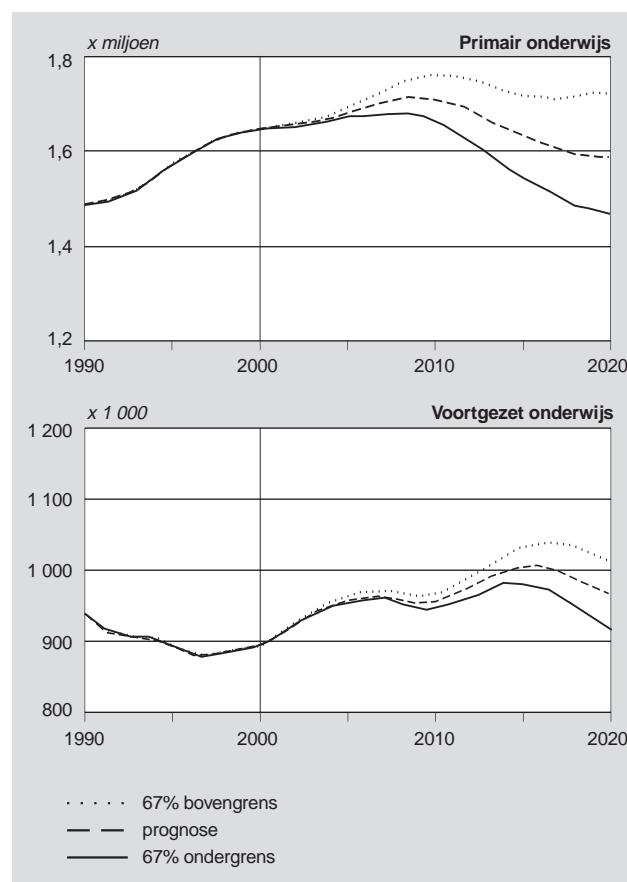
2. Initieel onderwijs

Zelfs de ontwikkelingen rond een onderdeel van de quartaire sector dat zo goed voorspelbaar lijkt als het initieel onderwijs (i.e. het onderwijs dat wordt gevolgd vóórdat men kan doorstromen naar de arbeidsmarkt) kennen toch een relatief grote mate van onze-

kerheid op de langere termijn. Deze onzekerheid houdt verband met de moeilijke voorspelbaarheid van de toekomstige ontwikkelingen rond geboorte en immigratie.

In het primair onderwijs – voornamelijk basisonderwijs – neemt de onzekerheid rond de ontwikkeling na 2005 snel toe vanwege de onzekere geboortecomponent. In het voortgezet onderwijs begint de onzekerheid met betrekking tot deze component pas een rol te spelen na 2012 (grafiek 1). Dit komt in grote lijnen overeen met onzekerheden in de relevante leeftijdsgroepen binnen de bevolkingsprognose (De Jong, 2001).

1. Prognose initieel onderwijs met betrouwbaarheidsintervallen

De onzekerheid van de prognose heeft dus geen grote directe gevolgen voor de OCenW-begroting, die is gebaseerd op een korte-termijnraming voor de eerste vijf prognosejaren. Ze speelt echter wel een belangrijke rol in zaken als het plannen van huisvesting van onderwijsinstellingen en het sturen van ontwikkelingen rond het tekort aan onderwijzend personeel.

Voorbeeld: tekort aan onderwijzend personeel

Mede op grond van de voorspelde ontwikkeling van het aantal leerlingen wordt verwacht dat het tekort aan onderwijzers in het primair onderwijs na 2010 zal gaan afnemen. Als de werkelijke ontwikkeling van het aantal leerlingen door een hogere vruchtbaarheid en/of meer immigratie echter hoger uitvalt, zal de vraag naar leerkrachten voor het primair onderwijs na 2010 minder snel dalen.

¹⁾ Gert Korteweg is werkzaam bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Meningingen in dit artikel hoeven niet overeen te komen met het standpunt van het CBS.

Ook aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt voor leerkrachten zijn er forse onzekerheden: zoals in de volgende paragrafen aan de orde komt, zijn de onzekerheden veel groter in het post-initieel onderwijs en naarmate het niveau van detail van de prognose toeneemt. Voor een zo gedetailleerde prognose als die met betrekking tot de instroom van de pabo is de relatieve onzekerheid dan ook op korte termijn al veel groter dan bij het aantal basisonderwijs-leerlingen op langere termijn.

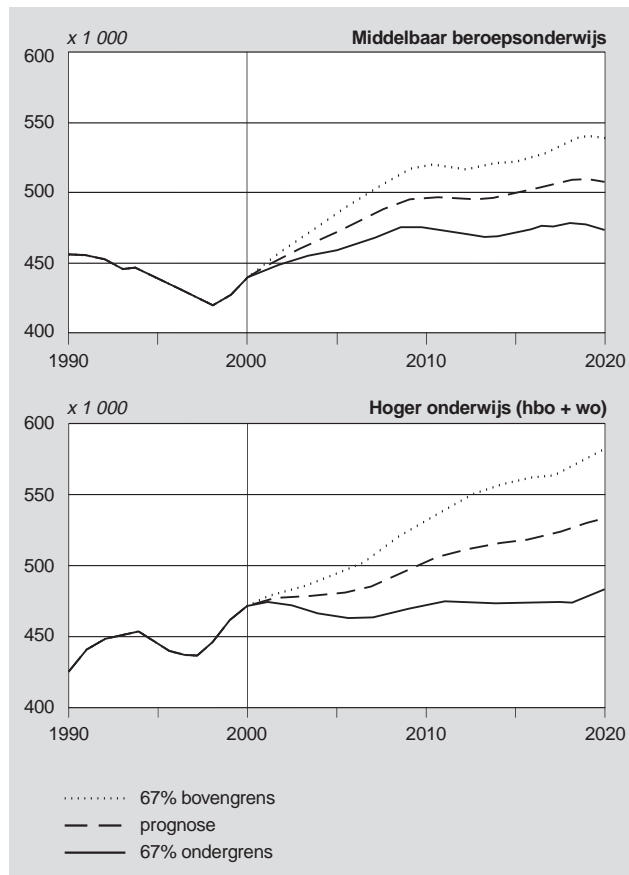
Dit probleem speelt ook in de arbeidsmarktprognose van leerkrachten in het voortgezet onderwijs. Voorzover het de leerlingen-ontwikkeling aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt betreft, valt de onzekerheid wel mee, maar voor de lerarenopleidingen geldt hier hetzelfde als voor de pabo.

Bij de voorbereiding en presentatie van beleid rond de bestrijding van lerarentekorten zou hiermee eigenlijk rekening moeten worden gehouden: in plaats van uit te gaan van één scenario dat de autonome ontwikkelingen beschrijft, zou veeleer moeten worden uitgegaan van meerdere scenario's. Dit betekent dat voorzichtigheid is geboden als men streefcijfers met betrekking tot lerarentekorten in de begroting zou opnemen.

3. Post-initieel onderwijs

Voor het post-initieel onderwijs komt de onzekerheid op de korte termijn vooral voort uit de onzekere onderwijsparticipatie. Op langere termijn gaan ook hier demografische factoren, met name geboorte en immigratie, een belangrijke rol spelen (grafiek 2).

2. Prognose post-initieel onderwijs met betrouwbaarheidsintervallen

Anders dan bij het initieel onderwijs het geval is, bestaat er dus ook op de korte termijn al vrij veel onzekerheid over de ontwikkeling van de deelname aan mbo en hoger onderwijs.

In het verleden is ook geconstateerd dat er jaarlijks vrij grote veranderingen zijn tussen opeenvolgende prognoses. De grote onzekerheid in de prognoses roept dan ook de vraag op of het verstandig is om iedere jaarlijkse mutatie in de raming direct te vertalen in een mutatie in de begroting. Voor hoger onderwijs gebeurt dit niet altijd, en voor mbo zou dit evenmin een automatisme hoeven te zijn.

Naast de hier gepresenteerde onzekerheden met betrekking tot de aantallen studenten, is er uiteraard ook sprake van grote onzekerheden rond de leerlingen/studenten-stromen. Dit heeft gevolgen voor de OCenW-begroting, waarin meer streefcijfers over deze stromen moeten worden opgenomen (bijvoorbeeld aantallen voortijdige schoolverlaters, doorstroom binnen het beroepsonderwijs, etc.).

Evenals in het geval van initieel onderwijs is voorzichtigheid geboden vanwege de grote onzekerheid van deze streefcijfers. Naast het onderwijsbeleid zijn er tal van andere factoren die de nagestreefde ontwikkeling in positieve of negatieve zin kunnen beïnvloeden.

4. Gedetailleerde prognoses

In feite wordt de jaarlijkse OCenW-prognose op een veel gedetailleerder niveau uitgevoerd dan dat van de beleidsterreinen (primair onderwijs, voortgezet onderwijs, etc.). Enerzijds gebeurt dit om modeltechnische redenen, namelijk met het oog op een juiste modellering van instroom, doorstroom en uitstroom. Anderzijds is een meer gedetailleerde prognose vaak nodig met het oog op toepassing van de prognoseresultaten in begroting en beleid.

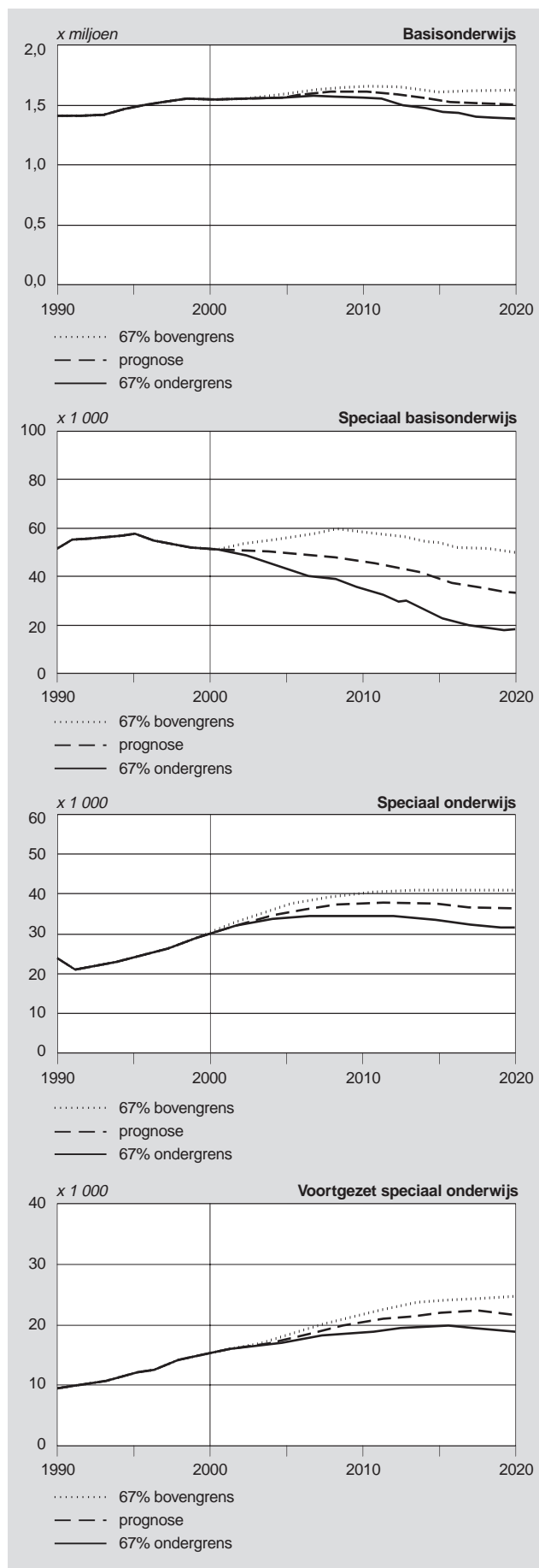
Het primair onderwijs wordt onderscheiden in basisonderwijs, speciaal basisonderwijs (voorheen so-lom en so-mlk), speciaal onderwijs (exclusief so-lom en so-mlk) en voortgezet speciaal onderwijs (exclusief vso-lom en vso-mlk). De relatieve onzekerheid is vooral groot bij het speciaal basisonderwijs (grafiek 3).

Ook in de andere drie sectoren (voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs) zijn de onzekerheden op het niveau van onderwijssoorten soms veel groter dan in de totale sector (staat). Binnen het voortgezet onderwijs is vooral de keuze met betrekking tot scholing in de lagere opleidingsniveaus een onzekere factor, dat wil zeggen de keuze tussen verwijzing naar schoolsoorten met meer (lwo, pro) of minder (mavo, vbo) onderwijsbegeleiding voor de leerlingen.

Bij het middelbaar beroepsonderwijs wordt de onzekerheid vooral bepaald door de grootste schoolsoort, te weten bol-volttijd. Voor de kleine schoolsoort bol-deeltijd is de relatieve onzekerheid verreweg het grootst.

Zowel in mbo als in hoger onderwijs is de deelname aan het deeltijdonderwijs veel moeilijker te voorspellen dan die aan het voltijdonderwijs. Dit is een logisch gevolg van het feit dat het voltijdonderwijs grotendeels direct aansluit op het betrekkelijk goed voorspelbare initiële onderwijs. Verder spelen ook de verschillende invloeden van externe factoren een rol: verondersteld mag worden dat deelname aan deeltijdonderwijs veel gevoeliger is voor conjuncturele ontwikkelingen. Zo hangt de ontwikkeling van het deeltijd-hbo (sterk dalend tot 1995 en daarna sterk stijgend) waarschijnlijk nauw samen met de ontwikkeling van de conjunctuur. Ook de sterke stijging van bbl na 1998 houdt daarmee wellicht verband.

3. Leerlingen primair onderwijs: prognose en betrouwbaarheidsintervallen

Standaarddeviaties (gemiddelde afwijkingen van 67% boven- en ondergrenzen t.o.v het gemiddelde) in 2005 en 2020

	2005		2020	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Primair onderwijs	12	0,7	129	8
Basisonderwijs	13	0,9	122	8
Speciaal basisonderwijs	7	13	16	48
Speciaal onderwijs	1	4	5	13
Voortgezet speciaal onderwijs	1	3	3	14
Voortgezet onderwijs	4	0,4	50	5
Vo-gemeenschappelijk	4	1	22	7
Mavo3,4	4	4	9	12
Vbo3,4	4	4	9	11
Havo/vwo 3	2	3	7	7
Vo-2 (havo/vwo 4,5,6)	4	2	14	6
Lwoo (ivbo + vso-lom)	5	5	15	14
Pro (praktijkonderwijs)	1	5	6	24
Middelbaar beroepsonderwijs	13	2,8	33	7
Bol-voltyd	5	2	15	6
Bbl	8	5	23	12
Bol-deeltijd	8	26	15	65
Hoger onderwijs	15	3	49	9
Hbo-voltyd	11	4	38	12
Hbo-deeltijd	7	13	32	65
Wo	6	4	21	13
Groen onderwijs (vallend onder Ministerie van LNV)				
Vbo-groen	2	9	5	19
Lwoo-groen	1	10	3	20
Bol-groen (mao)	1	5	2	14
Hbo-groen (hao)	1	12	3	25
Wo-groen (WU)	0,4	10	0,8	24

Lijst van gebruikte afkortingen

bbl	beroepsbegeleidende leerweg
bol	beroepsopleidende leerweg
hao	hoger agrarisch onderwijs
lwoo	leerwegondersteunend onderwijs
mao	middelbaar agrarisch onderwijs
pro	praktijkonderwijs
so-lom	speciaal onderwijs (leer- en opvoedingsmoeilijkheden)
so-mlk	speciaal onderwijs (moeilijk lerende kinderen)
vbo	voorbereidend beroepsonderwijs
vo	voortgezet onderwijs
vso-lom	voortgezet speciaal onderwijs (leer- en opvoedingsmoeilijkheden)
vso-mlk	voortgezet speciaal onderwijs (moeilijk lerende kinderen)

Nog meer detail

Op een nog lager aggregatieniveau van sectoren (techniek, economie, etc.) zijn de onzekerheden uiteraard nog veel groter dan voor het totale onderwijs binnen vo, mbo, hbo en wo. Zo is in paragraaf 2 ook de grote onzekerheid in de deelname aan lerarenopleidingen binnen het hbo genoemd, hetgeen van groot belang is voor scenario's met betrekking tot het lerarentekort.

De geringe betrouwbaarheid van deze gedetailleerde prognoses wordt goed geïllustreerd door de cijfers voor het groene onderwijs (voorheen agrarisch onderwijs), dat bekostigd wordt door het ministerie van LNV (zie de staat). Dit groene onderwijs kan beschouwd worden als een sector binnen vo, mbo, hbo en wo. Vanwege de veel kleinere omvang van dit LNV-onderwijs zijn de relatieve onzekerheden veel groter dan bij het OCenW-onderwijs het geval is.

Uit de grote onzekerheden op laag aggregatieniveau kan worden geconcludeerd dat het niet verstandig is een prognose op een laag aggregatieniveau uit te voeren en deze vervolgens op een hoog aggregatieniveau te presenteren. Beter is het om eerst op hoog aggregatieniveau te ramen en vervolgens, uitgaande van die

raming, een verdeling te maken. Consequente toepassing van deze aanpak zou inhouden dat eerst de totale onderwijsdeelname moet worden geraamd. Dit doet echter geen recht aan de verschillende ontwikkelingen in de relevante leeftijdsgroepen. Het verdient daarom de voorkeur prognoses te maken per beleidsterrein (po, vo, mbo, hbo en wo) en die vervolgens te verdelen.

5. Conclusies

Relatief kleine prognosefouten kunnen leiden tot grote budgettaire mee- of tegenvallers. Dit geldt niet alleen voor onderwijs, maar ook voor andere terreinen binnen de quartaire sector. Bij het opstellen van een begroting zou daarom terdege rekening moeten worden gehouden met deze onzekerheden.

In de eerste plaats zouden mutaties in de ramingen niet altijd zonder meer vertaald mogen worden in mutaties in het budget. De mutaties in de ramingen vallen immers vaak binnen de statistische betrouwbaarheidsintervallen.

Verder is voorzichtigheid geboden bij het opstellen van streefcijfers in de begroting. Eigenlijk zou ook steeds bij deze streefcijfers de onzekerheid vermeld moeten worden, die een gevolg is van al-

lerlei factoren die onafhankelijk zijn van het beleid. Hierbij kan een onzekerheidsanalyse, zoals in dit artikel gepresenteerd voor leerlingen/studenten-aantallen, nuttig zijn.

Ten slotte leert de ervaring met leerlingen/studenten-prognoses dat de onzekerheid sterk toeneemt met het detail van de prognose. Dit leidt tot de aanbeveling om een prognose eerst op hoog aggregatieniveau uit te voeren en te beoordelen en deze pas daarna in deelprognoses te splitsen.

Literatuur

Ministerie van OCenW, 2001, Ramingen leerlingen en studenten 2001 (intern document, op aanvraag beschikbaar).

Korteweg, G.A., 2001, Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen. Maandstatistiek van de bevolking, oktober 2001, blz. 12–14.

Jong, A. de, 2001, Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen. Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001, blz. 22–25.

Jaarcijfer

Bevolkingsstatistieken in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u bevolkingscijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over bevolking te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en druk op de knop 'StatLine' aan de rechterzijde. U krijgt dan een scherm waarin u een zoekopdracht kunt geven (*figuur 1*). Als u op 'thema' klikt, krijgt u een scherm met de themastructuur binnen StatLine te zien, de 'StatLine Webselector' (*figuur 2*).

Binnen de Webselector kunt via de themastructuur snel gegevens over bevolking opvragen. Door op het plusje voor 'Mens en maatschappij' te klikken, komt u bij 'Bevolking' terecht. Als u vervolgens op 'Bevolking' klikt, krijgt u een lijst met publicaties en submappen (*figuur 3*). In de submappen vindt u informatie over bijvoorbeeld de samenstelling van de bevolking, geboorte en immigratie en emigratie.

Ter illustratie is in *figuur 3* de publicatie 'Bevolking; kerncijfers' geselecteerd. In het rechterdeel van de Webselector ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Hier kunt u door de tabbladen 'Onderwerpen' en 'Jaar' te selecteren

uw eigen tabel samenstellen. Als u uw tabel heeft samengesteld, drukt u op 'Gegevens tonen' onderaan het scherm. U krijgt nu de tabel op het scherm te zien. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Bewaar tabel in ander formaat') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel op te slaan in excel-formaat of enig ander formaat.

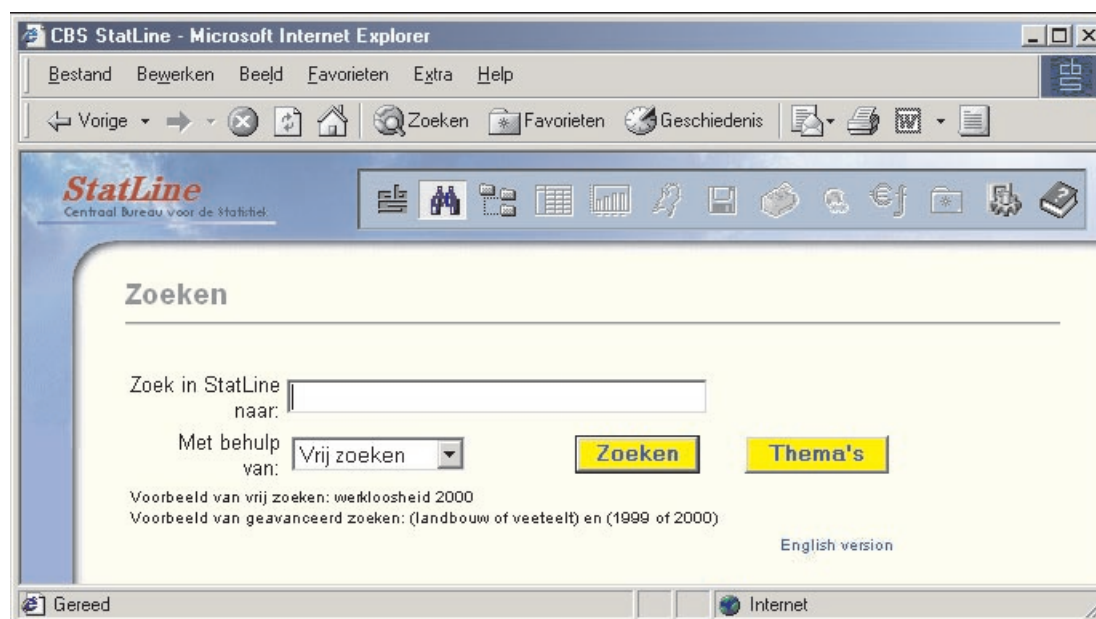
Wat kunt u in StatLine vinden?

Er zijn een groot aantal StatLinepublicaties met bevolkingscijfers gemaakt. De meeste vindt u onder de kop 'Bevolking' (*figuur 3*). Er zijn publicaties beschikbaar met kerncijfers van de bevolking, maancijfers van de bevolking, regionale cijfers, cijfers over de bevolking naar samenstelling, huishoudens, geboorte, sterfte en doodsoorzaken, huwen, scheiden en verweduwen, verhuizingen, immigratie en emigratie, allochtonen, asielverzoeken, wijzigingen van nationaliteit en diverse prognoses. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder 'Bevolking' ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

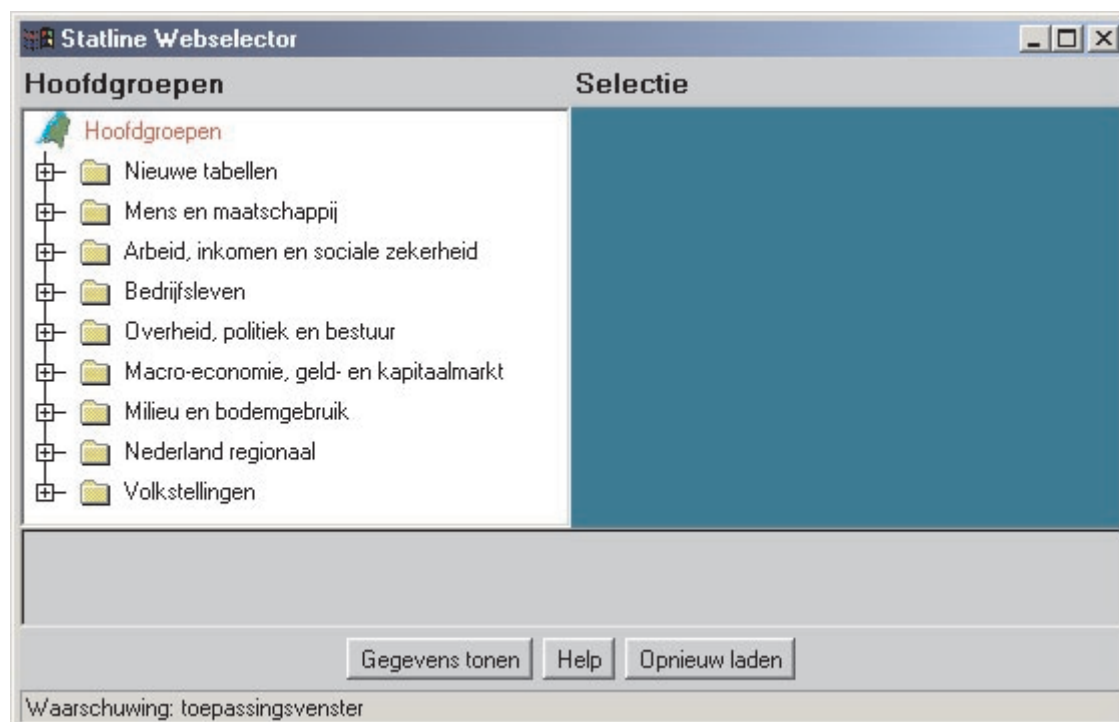
In de afgelopen periode verschenen in StatLine:

Maand- en jaarcijfers, februari 2002 (voorlopig)
Bevolkingsontwikkeling per gemeente, februari 2002 (voorlopig)
Huwten, scheiden en verweduwen; regionaal
Geboorte: herkomstgroepering moeder
Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001
Huishoudenspositie van allochtonen, 1 januari 2001 (voorlopig)

1. Zoeken in StatLine

2. StatLine Webselector

3. Bevolking in StatLine

The screenshot displays the StatLine software interface, divided into two main sections: 'Hoofdgroepen' (Main Groups) on the left and 'Selectie' (Selection) on the right.

Hoofdgroepen: A tree view showing various population categories. The 'Bevolking' (Population) group is expanded, showing sub-categories like 'Historie bevolking', 'Bevolking: kerncijfers' (selected), 'Bevolking: maand- en jaarcijfers', 'Samenstelling', 'Huishoudens', 'Geboorte', 'Sterfte en doodsoorzaken', 'Huwten, scheiden en verweduwen', 'Verhuizingen', 'Immigratie en emigratie', 'Allochtonen', 'Asielverzoeken', 'Wijzigingen van nationaliteit', 'Prognose', 'Regionaal', 'Onderzoek gezinsvorming', 'Gezondheid', 'Welzijn', 'Leefsituatie bevolkingsgroepen', and 'Mobiliteit van personen'.

Selectie: A panel for selecting specific data. The current selection is 'Bevolking: kerncijfers'. Below this, there are two tabs: 'Onderwerpen' (Topics) and 'Jaar' (Year). Under 'Onderwerpen', several sub-topics are listed, including 'Bevolking naar geslacht', 'Bevolking naar burgerlijke staat', 'Bevolking naar leeftijd', 'Allochtonen' (highlighted in red), 'Particuliere huishoudens', 'Bevolking in institutionele huishoudens', 'Bevolkingsgroei', and 'Bevolkingsdichtheid'.

Footer: A text box provides information about 'Allochtonen op 1 januari' (Non-nationals on January 1st), stating that CBS counts persons born in a foreign country as non-nationals if they are at least one year old. Below this text are three buttons: 'Gegevens tonen' (Show data), 'Help', and 'Opnieuw laden' (Reload).

At the very bottom, a warning message reads: 'Waarschuwing: toepassingsvenster' (Warning: application window).

Maandcijfers

Technische toelichting

De gegevens over de *bevolking*, met uitzondering van asielzoekers, hebben betrekking op personen die in de basisadministratie van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). In principe wordt iedereen die voor onbepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basisadministratie van de gemeente waar men woont resp. waar men de meeste malen overnacht (de gemeente van inschrijving of woon-gemeente). De gegevens van een individu vormen tezamen een *persoonslijst*.

Geborenen worden geteld naar de gemeente waar de moeder (eventueel de vader) als ingezetene is ingeschreven. De opgenomen gegevens over de *levendgeborenen* hebben betrekking op alle bij de gemeente aangegeven geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Daar waar levendgeborenen worden onderscheiden naar *rangnummer* wordt, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld het rangnummer van de levendgeborene uit de moeder (en dus niet dat uit het bestaande huwelijk).

Een kind wordt *buitenechtelijk* genoemd als de moeder op het moment van de bevalling niet gehuwd is of als ze uiterlijk 307 dagen vóór de bevalling verweeduwd of gescheiden is.

Overledenen worden eveneens geteld naar de gemeente van inschrijving en niet naar de gemeente van overlijden. De vermelde *leeftijd* is, met uitzondering van de overleden kinderen beneden 1 jaar, het verschil tussen het kalenderjaar van overlijden en dat van geboorte.

De statistiek van de *buitenlandse migratie* heeft betrekking op alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich in Nederland vestigen of Nederland verlaten.

Immigranten zijn zij voor wie de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt. Voor de emigratie geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

Administratieve correcties worden gevormd door de opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeente-grenswijzigingen. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft de verwerking van of het vertrek van personen die deze gebeurtenis niet hebben gemeld bij de gemeentelijke autoriteiten of de hervestiging die daarna plaatsvindt.

Onder *binnenlandse migratie* wordt verstaan iedere woonplaatswisseling binnen Nederland die leidt tot verandering van gemeente van inschrijving. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijziging tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd.

Verhuizingen binnen een gemeente behoren tot de statistiek van de *binnengemeentelijke verhuizingen*.

De gegevens over de *huwelijksluiting* zijn geteld naar de gemeente waar de huwelijksvoltrekking voor de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft plaatsgehad en hebben betrekking op huwelijken waarvan ten minste één der huwelijkspartners als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is gesloten.

Per 1 januari 1998 is in Nederland het *geregistreerd partnerschap* ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht.

Echtscheidingen betreffen de door een rechter uitgesproken echtscheidingsvonnissen en hebben betrekking op echtscheidingen waarvan ten minste één van de betrokkenen als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is ontbonden. De datum van echtscheiding is de datum waarop dit vonnis bij de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Voor huwelijken die in Nederland zijn gesloten is dat de burgerlijke stand in de gemeente waar het huwelijk werd voltrokken. Huwelijken die in het buitenland zijn gesloten en in Nederland zijn geregistreerd, kunnen in Nederland worden ontbonden door inschrijving van het echtscheidingsvonnis in het echtscheidingsregister van de gemeente 's-Gravenhage.

Asielzoekers zijn mensen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land, bijvoorbeeld Nederland, bescherming of asiel te zoeken. Het aantal individuele asielaanvragen wordt geregistreerd door het Ministerie van Justitie, de bron voor de in de tabel vermelde cijfers. De asielzoekers in een bepaald jaar worden niet allen ook als immigrant in dat jaar geteld. Voor dat laatste is immers inschrijving in een gemeentelijke basisadministratie vereist. Asielzoekers worden niet direct na aankomst als immigrant ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Voor degenen die in de centrale opvang zitten, gebeurt dit pas als zij 'statushouder' zijn geworden, of langer dan een jaar in een opvangcentrum verblijven. Degenen die buiten de centrale opvang onderdak hebben, worden ingeschreven mits zij rechtmatig in Nederland verblijven. Nadat het CBS bericht van inschrijving in de GBA heeft ontvangen, wordt de (voormalige) asielzoeker als immigrant opgenomen.

Ten slotte wordt nog vermeld dat door middel van een voetnoot per tabel wordt aangegeven welke cijfers een voorlopig karakter dragen en welke definitief zijn.

Tabel 1
Bevolking, stand en dynamiek

	Levend- geborenen	Over- ledenen	Buitenlandse migratie		Totale bevolkings- groei ²⁾	Aantal inwoners aan het einde van het jaar / de maand	Binnen- landse migratie	Binnen- gemeentelijk verhuisde personen	Huwelijks- sluitingen	Partner- schaps- registraties	Echt- scheidings
			Immigratie	Emigratie ¹⁾							
1997	192 443	135 783	109 860	81 973	87 085	15 654 192	633 356	1 106 833	85 059		33 740
1998	199 408	137 482	122 407	79 289	106 033	15 760 225	665 795	1 108 216	86 956	4 626	32 459
1999	200 445	140 487	119 151	78 779	103 725	15 863 950	637 394	1 058 308	89 428	3 256	33 571
2000	206 619	140 527	132 850	78 977	123 125	15 987 075	614 097	972 256	88 074	2 922	34 650
2001	201 461	140 729	134 916	82 430	113 218	16 100 293	612 569	955 807	82 819	3 316	37 505
januari	15 764	13 188	9 124	5 500	6 200	15 993 275	42 451	72 077	3 842	168	2 748
februari	16 666	11 446	10 953	5 574	10 599	16 003 874	48 567	76 397	3 222	163	3 324
maart	15 675	11 587	13 197	8 935	8 350	16 012 224	53 869	89 316	4 248	171	3 156
april	16 244	11 772	9 821	5 505	8 788	16 021 012	43 865	72 844	5 942	146	3 044
mei	17 555	12 367	9 303	5 838	8 653	16 029 665	41 477	73 416	10 116	185	3 194
juni	16 722	11 114	12 430	8 442	9 596	16 039 261	57 450	88 321	9 384	161	3 025
juli	18 069	11 162	12 143	7 778	11 272	16 050 533	59 780	83 936	7 232	201	3 351
augustus	17 962	10 964	12 127	7 737	11 388	16 061 921	57 602	72 810	11 007	269	3 266
september	16 751	10 578	12 827	7 033	11 967	16 073 888	55 711	81 424	9 765	364	3 055
oktober	18 216	12 151	13 029	7 051	12 043	16 085 931	54 526	86 121	7 864	480	3 638
november	16 316	11 804	12 258	6 767	10 003	16 095 934	52 591	86 066	5 790	528	3 261
december	15 521	12 596	7 704	6 270	4 359	16 100 293	44 680	73 079	4 407	480	2 443
2002											
januari	17 176	13 970	10 957	7 640	6 523	16 106 816	56 698	90 129	3 873	586	3 082
februari	15 574	11 709	9 502	5 805	7 562	16 114 378	46 875	76 162	4 914	590	2 881

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.²⁾ Inclusief het verschil tussen het officieel vastgestelde en het berekende inwonertal (overige correcties).

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 2
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)

	Eerste kinderen	Tweede kinderen	Derde kinderen	Vierde of volgende kinderen	Totaal	w.o. buitenechtelijk	
						totaal	w.o. eerste kinderen
1997	89 322	68 173	24 238	10 710	192 443	36 863	23 410
1998	93 876	69 877	24 970	10 685	199 408	41 439	26 691
1999	93 815	71 289	24 840	10 501	200 445	45 592	29 165
2000	95 972	74 014	25 685	10 948	206 619	51 539	32 365
2001	93 441	73 063	24 609	10 348	201 461	55 080	34 697
januari	7 398	5 680	1 848	838	15 764	4 085	2 620
februari	7 591	6 081	2 060	934	16 666	4 404	2 739
maart	7 089	5 795	1 989	802	15 675	4 140	2 588
april	7 309	6 023	2 082	830	16 244	4 290	2 734
mei	7 967	6 421	2 226	941	17 555	4 593	2 839
juni	7 676	6 172	2 043	831	16 722	4 631	2 865
juli	8 503	6 492	2 195	879	18 069	4 865	3 104
augustus	8 411	6 456	2 187	908	17 962	4 993	3 163
september	7 849	6 097	1 974	831	16 751	4 645	2 959
oktober	8 530	6 595	2 146	945	18 216	5 205	3 237
november	7 803	5 743	1 968	802	16 316	4 805	3 039
december	7 315	5 508	1 891	807	15 521	4 424	2 810
2002							
januari	7 958	6 276	2 093	849	17 176	4 798	2 963
februari	7 153	5 667	1 899	855	15 574	4 500	2 836

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 3
Overledenen naar leeftijd en geslacht

	0-19 jaar		20-39 jaar		40-59 jaar		60-79 jaar		80-89 jaar		90+ jaar		Totaal		w.o. beneden 1 jaar ¹⁾	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1997	1 016	724	2 026	1 151	8 187	5 421	32 890	21 785	18 425	25 864	4 699	13 595	67 243	68 540	541	427
1998	1 103	692	1 901	1 035	8 340	5 520	33 343	21 962	18 598	26 028	4 924	14 036	68 209	69 273	613	422
1999	1 055	785	1 937	1 128	8 570	5 787	33 416	22 608	18 716	26 452	5 178	14 855	68 872	71 615	563	485
2000	999	761	1 740	1 006	8 204	5 552	30 974	20 245	20 619	26 733	6 237	17 457	68 773	71 754	582	477
2001	1 105	774	1 835	1 068	8 831	5 991	32 294	22 174	19 368	27 154	5 046	15 089	68 479	72 250	608	477
januari	106	71	168	105	763	514	2 902	2 015	1 861	2 589	548	1 546	6 348	6 840	49	41
februari	104	73	120	80	659	472	2 640	1 794	1 547	2 188	457	1 312	5 527	5 919	60	50
maart	84	50	149	76	720	499	2 641	1 741	1 685	2 167	490	1 285	5 769	5 818	44	35
april	70	45	143	103	751	489	2 730	1 775	1 692	2 278	417	1 279	5 803	5 969	30	20
mei	83	66	156	92	749	539	2 930	1 849	1 666	2 441	464	1 332	6 048	6 319	44	43
juni	97	68	143	70	684	450	2 587	1 702	1 524	2 153	426	1 210	5 461	5 653	53	48
juli	106	71	144	94	674	483	2 543	1 772	1 536	2 130	378	1 231	5 381	5 781	70	39
augustus	87	58	157	91	773	502	2 415	1 766	1 436	2 142	359	1 178	5 227	5 737	40	31
september	79	68	159	74	723	484	2 411	1 758	1 446	1 999	336	1 041	5 154	5 424	48	44
oktober	100	70	190	87	763	557	2 830	1 956	1 693	2 328	387	1 190	5 963	6 188	57	43
november	79	60	166	83	787	496	2 850	1 934	1 577	2 225	388	1 159	5 847	5 957	47	36
december	110	74	140	113	785	506	2 815	2 112	1 705	2 514	396	1 326	5 951	6 645	66	47
2002																
januari	97	64	146	90	808	559	2 986	2 130	2 036	2 725	611	1 718	6 684	7 286	51	34
februari	76	80	151	91	640	502	2 587	1 690	1 702	2 287	507	1 396	5 663	6 046	45	50

¹⁾ Leeftijd op de laatste verjaardag.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 4
Buitenlandse migratie naar geboorteland

	Totaal ¹⁾	Werelddelen					Landen						
		Europa	Amerika	Azië	Afrika	Oceanië	EU-landen					Afgha- nistan	China
							Nederland	België	BR Duitsland	Verenigd Koninkrijk	Overige EU-landen		
<i>Immigratie</i> ²⁾													
1997	109 860	56 719	15 736	22 016	14 527	862	22 715	2 244	5 548	4 454	7 533	3 664	1 788
1998	122 407	60 679	20 492	24 080	16 027	1 039	25 984	2 336	5 465	4 469	8 145	3 929	1 940
1999	119 151	61 522	19 946	21 557	14 921	1 204	24 974	2 360	5 193	4 780	8 523	5 506	1 850
2000	132 850	66 921	22 428	24 340	17 823	1 338	23 817	2 244	5 150	5 564	8 843	4 610	2 632
2001	134 916	66 556	20 382	25 521	20 986	1 467	23 507	2 114	5 164	5 573	8 923	4 648	3 676
januari	9 124	4 582	1 331	1 813	1 313	85	1 584	152	312	390	575	410	179
februari	10 953	5 417	1 427	2 194	1 797	118	1 621	186	392	460	796	472	228
maart	13 197	6 472	1 865	2 603	2 115	139	2 046	170	464	543	873	482	299
april	9 821	4 851	1 295	1 899	1 640	136	1 564	135	369	483	600	333	323
mei	9 303	4 281	1 326	1 904	1 671	121	1 489	143	349	355	593	390	253
juni	12 430	6 150	1 975	2 336	1 826	143	2 497	185	442	484	687	509	235
juli	12 143	6 064	2 491	2 067	1 399	122	2 971	185	447	472	661	453	278
augustus	12 127	5 994	2 330	2 042	1 636	125	2 411	192	498	536	764	321	271
september	12 827	6 519	2 014	2 349	1 815	130	2 111	225	556	598	1 026	312	467
oktober	13 029	6 484	1 731	2 451	2 231	131	1 956	214	596	532	1 011	373	426
november	12 258	5 854	1 513	2 507	2 248	136	1 709	192	476	448	851	386	502
december	7 704	3 888	1 084	1 356	1 295	81	1 548	135	263	272	486	207	215
2002													
januari	10 957	5 515	1 483	2 004	1 835	120	2 035	217	412	394	762	367	266
februari	9 502	4 802	1 300	1 550	1 713	135	1 499	168	336	383	741	250	226
<i>Emigratie (inclusief saldo administratieve correcties)</i>													
1997	81 973	58 535	9 701	6 889	6 089	774	37 849	1 293	4 336	3 748	5 249	56	592
1998	79 289	56 709	8 953	7 059	5 827	717	35 778	1 371	4 321	3 971	5 643	109	532
1999	78 779	55 853	9 055	7 054	5 997	818	35 785	1 331	4 119	3 643	5 627	204	544
2000	78 977	57 041	8 333	6 834	5 935	834	37 414	1 375	3 980	3 353	5 757	214	502
2001	82 430	58 943	8 595	7 264	6 783	844	39 367	1 402	3 880	3 114	5 829	297	541
januari	5 500	3 897	585	501	470	47	2 664	91	201	202	354	39	58
februari	5 574	4 144	482	425	449	74	2 687	128	257	199	412	24	34
maart	8 935	6 107	966	932	865	64	4 034	126	376	359	633	21	75
april	5 505	3 966	529	497	465	48	2 607	72	305	204	374	24	32
mei	5 838	4 135	619	544	479	61	2 726	117	260	221	461	28	41
juni	8 442	5 996	1 120	646	596	84	3 877	135	391	328	695	31	49
juli	7 778	5 734	791	655	535	63	3 946	140	357	339	579	32	54
augustus	7 737	5 670	711	619	648	89	3 826	154	378	260	569	15	38
september	7 033	5 100	682	594	571	86	3 436	119	353	270	442	19	41
oktober	7 051	4 905	740	717	625	64	3 247	120	332	245	501	15	42
november	6 767	4 755	783	572	553	104	3 175	107	346	271	414	26	33
december	6 270	4 534	587	562	527	60	3 142	93	324	216	395	23	44
2002													
januari	7 640	5 207	818	849	670	97	3 589	121	355	283	443	32	73
februari	5 805	4 149	695	476	420	64	2 758	113	261	214	384	23	31

¹⁾ Inclusief geboorteland onbekend.

²⁾ Inclusief in Nederlandse asielzoekerscentra geboren kinderen.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Egypte	Irak	Iran	Japan	Marokko	Nederlandse Antillen + Aruba	Somalië	Suriname	Turkije	VS van Amerika	Voormalig Joegoslavië	Voomalige Sovjet-Unie	Zuid-Afrika
826	6 130	1 689	1 293	4 894	4 751	1 644	3 555	6 291	3 151	1 818	2 162	1 051
859	7 368	1 139	1 228	5 531	7 588	1 385	4 603	5 459	3 408	1 682	2 656	1 688
671	3 346	1 144	1 293	4 670	8 813	1 668	3 205	4 817	3 488	4 133	2 975	1 333
571	4 445	1 733	1 298	4 482	10 167	2 181	3 601	5 393	3 538	4 780	6 104	1 331
641	3 307	2 155	1 309	5 197	8 320	1 816	3 542	6 072	3 263	3 346	6 310	1 425
41	376	154	37	274	555	132	220	440	221	295	443	125
55	412	211	82	427	470	188	259	504	271	342	570	148
68	472	199	122	486	701	256	295	624	279	450	773	157
48	236	138	120	504	473	156	283	465	202	310	502	120
36	228	182	116	519	510	114	278	450	174	214	337	97
70	291	198	148	453	921	199	323	518	291	301	596	120
62	228	164	146	282	1 390	145	341	359	334	207	428	113
55	202	172	127	372	1 107	125	299	483	404	219	407	101
61	233	175	115	498	808	117	335	591	340	256	561	105
48	223	229	123	600	609	171	335	590	274	296	629	146
53	267	210	109	507	437	143	333	646	269	292	709	118
44	139	123	64	275	339	70	241	402	204	164	355	75
62	195	210	84	426	461	110	286	482	328	213	514	113
52	169	157	68	355	318	125	235	476	289	208	520	124
502	257	465	1 246	1 711	2 905	771	2 228	2 637	2 494	1 122	538	647
373	373	349	1 137	1 466	2 385	846	1 791	2 210	2 544	774	596	815
335	720	339	1 237	1 432	2 646	1 286	1 630	1 860	2 557	938	493	816
270	633	318	1 155	1 105	2 443	1 829	1 273	1 158	2 489	1 263	667	680
189	941	392	1 129	1 090	2 899	2 473	1 123	1 259	2 498	1 123	726	702
19	72	23	44	68	186	143	68	105	174	68	61	64
4	50	14	52	34	184	221	45	91	132	127	46	41
41	82	38	253	152	304	304	209	135	264	142	92	67
11	53	32	91	50	162	153	59	108	166	112	28	53
13	58	16	102	83	202	174	82	82	180	65	66	41
4	51	44	122	128	332	203	113	137	383	104	87	60
13	78	38	100	116	272	184	41	72	283	68	41	76
9	94	21	78	102	216	254	71	132	228	104	49	67
28	82	43	68	99	284	257	87	105	160	86	57	41
8	126	48	92	96	253	230	138	123	190	91	68	52
20	100	45	61	82	290	165	133	85	178	84	84	70
19	95	30	66	80	214	185	77	84	160	72	47	70
29	135	51	105	102	306	204	131	107	188	71	57	92
-2	116	29	69	63	291	219	83	91	182	93	60	37

Tabel 5
Asielaanvragen naar land van nationaliteit

	Totaal	w.o.											
		Afghanistan	Angola	Bosnië- Herzegovina	China	Guinee	Irak	Iran	Servië en Montenegro	Sierra Leone	Somalië	Sri Lanka	Turkije
1997	34 443	5 920	373	1 968	1 158	120	9 641	1 253	1 652	390	1 280	1 497	1 135
1998	45 217	7 118	608	3 769	916	338	8 300	1 680	4 288	482	2 775	1 049	1 222
1999	42 729	4 400	1 585	1 169	1 246	526	3 703	1 527	7 125	1 280	2 731	856	1 490
2000	43 559	5 032	2 181	1 637	1 393		2 747	2 530	3 813	2 004	2 095	972	2 246
2001	32 579	3 627	4 113	1 026	706	1 467	1 329	1 522	913	2 410	1 100	682	1 400
januari	3 697	342	350	211	96	161	214	310	106	207	135	76	174
februari	2 805	254	195	191	86	140	139	172	59	204	85	42	154
maart	3 086	358	353	139	59	139	171	125	106	218	103	57	152
april	2 781	263	291	88	79	157	97	124	81	216	98	72	131
mei	2 549	298	342	106	38	117	85	98	102	135	89	49	141
juni	2 219	262	257	68	45	121	94	92	52	170	75	56	100
juli	2 475	255	340	58	63	121	94	108	84	205	77	57	92
augustus	2 462	274	386	30	41	119	105	62	58	178	83	44	87
september	2 551	323	365	49	45	106	75	104	89	150	110	31	103
oktober	3 401	470	556	44	57	148	105	140	91	247	122	91	119
november	2 399	242	443	24	55	80	71	89	42	229	73	54	78
december	2 154	286	235	18	42	58	79	98	43	251	50	53	69
2002													
januari	2 377	196	295	17	54	84	79	94	56	232	61	49	91
februari	1 972	141	273	36	46	55	100	71	41	188	35	37	76

Bron: Ministerie van Justitie.

Inhoudsopgave april 1997–april 2002

	Aflevering	Bladzijde
1. BEVOLKINGSSTRUCTUUR EN -ONTWIKKELING		
<i>Artikelen</i>		
– Bevolking naar leeftijd en geslacht, 1 januari 1996 en de bevolking volgens de overlevingsstafel, 1991–1995	mei 1997	4
– Demografie van Nederland 1996	november 1997	6–22
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1997	december 1997	4
– Meer dan duizend mensen van honderd jaar of ouder	december 1997	6– 8
– Bevolkingsontwikkeling in 1997: stijging bevolkingsgroei	maart 1998	8–13
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1998	september 1998	6
– Demografie van Nederland 1997	december 1998	8–24
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart 1999	6
– Demografische ontwikkelingen en collectieve uitgaven	maart 1999	9–12
– Bevolkingsgroei 1998: veel geboorten, veel immigranten	maart 1999	13–19
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie in de jaren negentig	september 1999	6
– Hoeveel mensen maken voor de tweede keer een eeuwwisseling mee?	november 1999	10–11
– Bevolkingsontwikkeling 1900–2100	december 1999	9–16
– Dutch population statistics based on population register data	februari 2000	9–15
– Demografie van Nederland 1999	maart 2000	9–33
– Geregistreerd partnerschap en burgerlijke staat: toepassing in de bevolkingsstatistieken	mei 2000	10–13
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni 2000	10–17
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april 2001	4– 6
– Zestien miljoen inwoners	april 2001	7
– Bevolkingsgroei blijft hoog	juli 2001	4– 6
<i>Jaarcijfers</i>		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1997	augustus 1997	17–20
– Demografische kerncijfers, 1985–1996	september 1997	13–18
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1998	augustus 1998	21–24
– Demografische kerncijfers, 1990–1997	december 1998	53–58
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1999	juni 1999	29–32
– Demografische kerncijfers, 1990–1998	januari 2000	29–34
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 2000	augustus 2000	19–22
– Demografische kerncijfers, 1990–1999	januari 2001	26–30
– Bevolkingsstatistieken in Statline	mei 2001	41–42
– Bevolking naar leeftijd, burgerlijke staat en geslacht, 1 januari 2001	september 2001	25–28
2. BEVOLKING NAAR REGIO		
<i>Artikelen</i>		
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari 1998	6
– Regionale verschillen in bevolking	maart 1998	14–25
<i>Jaarcijfers</i>		
– Loop van de bevolking naar enkele regionale en categorale indelingen, 1995	februari 1997	11–20
– Demografische cijfers per provincie, 1991–1996	maart 1997	52–64
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1996	april 1997	12–29
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1997	december 1997	40–47
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	december 1997	48–66
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1998	januari 1998	20–24
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per provincie en landsdeel	februari 1998	12–15
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	februari 1998	16–17
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar inwonertal	februari 1998	18–25
– Demografische cijfers per provincie, 1992–1997	april 1998	19–31

	Aflevering	Bladzijde
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1998	juli 1998	27–35
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1998	december 1998	59–77
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per provincie en landsdeel	december 1998	78–81
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	december 1998	82–83
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar inwonertal	december 1998	84–91
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 1999	januari 1999	20–24
– Demografische cijfers per provincie, 1993–1998	april 1999	41–54
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1999	juli 1999	19–26
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2000 (berekende cijfers)	januari 2000	35–39
– Demografische cijfers per provincie, 1994–1999	februari 2000	29–42
– Stand van de bevolking op 1 januari 1999 en loop van de bevolking in 1998, regionale cijfers	februari 2000	43–55
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 2000	november 2000	35–43
– Demografische cijfers per provincie, 1995–2000	januari 2001	31–42
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2001 (berekende cijfers)	januari 2001	43–47
– Stand van de bevolking op 1 januari 2000 en loop van de bevolking in 1999, regionale cijfers	januari 2001	48–59
3. BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN GEBOORTELAND		
<i>Artikelen</i>		
– Eerste en tweede generatie Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen naar jaar van huwelijksluiting, 1996	april 1997	4
– In Indonesië of het voormalig Nederlands-Indië geboren bevolking	april 1997	6–10
– Eerste en tweede generatie Turken en Marokkanen naar leeftijd en nationaliteit, 1996	juli 1997	4
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari 1998	6
– Antillianen en Arubanen naar jaar van laatste vestiging, leeftijd bij laatste vestiging en verband tussen huwelijk en vestiging	mei 1998	6
– Chinezen in Nederland, 1 januari 1997	mei 1998	8–11
– Personen met dubbele nationaliteit	april 1999	6
– Allochtonen in Nederland: vijf grote groepen	april 1999	9–19
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Allochtonen in Nederland: vluchtelingen en asielzoekers	juli 1999	10–18
– Allochtonen in Nederland: westers/niet-westers, 1999	november 1999	6– 7
– Joegoslaven in Nederland, 1 januari 1999	februari 2000	6
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34–43
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7
– Aantallen allochtonen volgens verschillende definities	mei 2000	14–17
– Main trends in the labour force in the European Union	oktober 2000	9–16
– Niet-westerse derde generatie, een eerste verkenning	juni 2001	16–19
– Spreiding van niet-westerse allochtonen over Nederland	juni 2001	20–23
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september 2001	4– 7
– Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren	september 2001	8– 9
– Verduubeling van het aantal allochtonen in de afgelopen kwart eeuw	september 2001	12–16
– Schattingsmethode voor de allochtone bevolking in de afgelopen kwart eeuw	september 2001	17–22
– Allochtonen, een jonge en groeiende bevolkingsgroep	november 2001	11–15
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november 2001	16–21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november 2001	22–25
– Eerste generatie Molukkers in Nederland	december 2001	28–30
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27–31
– Illegalen in Nederland	maart 2002	21

Inhoudsopgave april 1997–april 2002

	Aflevering	Bladzijde
<i>Jaarcijfers</i>		
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1997	december 1997	67– 75
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	december 1997	76– 88
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1997	december 1997	89–107
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1997	december 1997	108–116
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1997	maart 1998	26– 33
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	34– 45
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	46– 54
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	juni 1998	17– 28
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	28– 35
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1998	november 1998	24– 31
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1998	november 1998	32– 44
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1998	november 1998	45– 52
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig Postcodegebied, 1 januari 1998	april 1999	55– 66
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1999	augustus 1999	15– 23
– Allochtonen, 1 januari 1999	december 1999	48–115
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1999	juli 2000	16– 43
– Allochtonen, 1 januari 2000	september 2000	22– 85
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 2000	november 2000	44– 71
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 2000	december 2000	13– 21
– Allochtonen in Nederland, 1 januari 2001	september 2001	29– 36
4. GEBOORTE		
<i>Artikelen</i>		
– Worden er steeds minder jongens geboren?	april 1997	11
– Meeste kinderen in zomer geboren	mei 1997	6– 9
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei 1997	28– 36
– Buitenechtelijke vruchtbaarheid naar geboorteland van de moeder	juni 1997	6– 11
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
– Achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	oktober 1997	12– 24
– Geboortewerking en consumentenvertrouwen: een econometrische analyse	november 1997	23– 27
– Veel vrouwen kampen met vruchtbaarheidsproblemen	februari 1998	6– 7
– Kenmerken van moeders bij geboorte van het eerste kind	maart 1998	6
– Sterke daling aantal tienermoeders	mei 1998	12– 13
– Vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen	juli 1998	8– 10
– Geboortenregeling 1998	december 1998	25– 29
– Echte en buitenechtelijke levendgeborenen, 1960–1999	januari 1999	6
– Fertility of foreign-born women in the Netherlands	november 1999	12– 14
– TFR naar leeftijd en geboorteland, 1990–1998	december 1999	6
– Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?	januari 2000	9– 22
– Aantal tienermoeders toch weer gestegen	januari 2000	23– 25
– Sex-ratio, Nederlanders en allochtonen	maart 2000	6
– Krijgen allochtonen vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan de moeder	oktober 2000	17– 24
– Vruchtbaarheid van allochtonen vrouwen	november 2000	9– 11
– Allochtone moeders in Nederland	november 2000	12– 21
– Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen	november 2000	22– 26
– Jonge moeders zijn steeds ouder	november 2000	27– 31
– Werkende moeders in de komende twintig jaar	november 2000	32– 34
– Aantal tienermoeders weer toegenomen	februari 2001	4– 5
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Buitenechtelijke geboorten in Nederland en Europa: traditie of transitie?	oktober 2001	4– 7

	Aflevering	Bladzijde
– Keuze voor het kindertal: zo moeder, zo dochter	februari 2002	4– 6
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27–31
<i>Jaarcijfers</i>		
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1994–1995	mei 1997	37–54
– Geboorte, 1992–1996	november 1997	28–38
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1996	februari 1998	26–34
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	25–33
– Geboorte, 1993–1997	februari 1999	15–24
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1997	maart 1999	20–28
– Geboorte, 1994–1998	november 1999	35–44
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1998	februari 2000	56–64
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	24–33
– Geboorte, 1995–1999	oktober 2000	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1999	november 2000	72–80
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	22–31
– Geboorte, 1996–2000	november 2001	34–36
5. STERFTE EN LEVENSVERWACHTING		
<i>Artikelen</i>		
– Sterfte: trends, achtergronden en prognose	mei 1997	10–17
– Sterfte in relatie tot warmte, kou en griep	november 1997	4
– Periode-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995	januari 1998	8–13
– Veel sterfgevallen in maart en april 1998	augustus 1998	8– 9
– Seizoenspatronen in de sterfte	mei 1999	6
– Ruim 2000 extra overledenen in januari 2000	april 2000	9–10
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11–16
– Sterfte in de jaren negentig	februari 2001	6– 9
– Voeding en sterfte	augustus 2001	6– 9
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4–10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26–30
– Welvaartsongelijkheid in de jaarlijkse sterftetaks	februari 2002	25–26
– Sociaal-economische status indicator op postcodeniveau	februari 2002	32–35
– Hogere zuigelingensterfte in minder welvarende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland	maart 2002	4– 6
– De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken	maart 2002	7–13
– Overlevenden per generatie	maart 2002	14–16
– Slachtoffers van moord en doodslag: vooral jonge mannen in de grote steden	april 2002	4– 7
<i>Jaarcijfers</i>		
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1994–1995	april 1997	30–46
– Sterfte, 1992–1996	november 1997	39–45
– Overlevingstafels, 1996 en 1992–1996	november 1997	46–50
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	35–43
– Doodgeborenen, 1995 en 1996	februari 1998	35–36
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	34–42
– Sterfte, 1993–1997	februari 1999	25–31
– Overlevingstafels, 1997 en 1993–1997	maart 1999	29–33
– Doodgeborenen, 1997	maart 1999	34
– Overlevingstafels, 1998 en 1994–1998	september 1999	19–23
– Sterfte, 1994–1998	november 1999	45–53
– Doodgeborenen, 1998	november 1999	54–55
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	34–42
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1998	april 2000	58–63
– Doodgeborenen, 1999	oktober 2000	35–36
– Sterfte, 1995–1999	oktober 2000	37–44
– Overlevingstafels, 1999 en 1995–1999	november 2000	81–85
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	32–40
– Sterfte, 1996–2000	november 2001	37–39
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000	maart 2002	25–31
6. BINNENLANDSE MIGRATIE EN VERHUIZINGEN		
<i>Artikelen</i>		
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4
– Verhuizingen naar leeftijd, gezinsverband en periode van het jaar 1995–1997	oktober 1998	6

Inhoudsopgave april 1997–april 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Twintigers verhuizen het verst en het vaakst	december 1998	30– 35
– Verhuizingen in de vier grote steden, 1997	mei 1999	9– 17
– Migratie en vergrijzing in de 21 ^e eeuw	februari 2000	24– 28
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34– 43
<i>Jaarcijfers</i>		
– Binnenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	35– 40
– Verhuizingen in Nederland, 1992–1996	oktober 1997	41– 44
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	44– 53
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1997	september 1998	25– 28
– Binnenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	29– 34
– Verhuizingen in Nederland, 1993–1997	september 1998	35– 38
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	43– 51
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1998	september 1999	24– 33
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1996–1998	oktober 1999	37– 40
– Binnenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	41– 46
– Verhuizingen in Nederland, 1994–1998	oktober 1999	47– 50
– Binnenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	23– 28
– Verhuizingen in Nederland, 1995–1999	augustus 2000	29– 32
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	41– 50
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1999	januari 2001	60– 62
– Verhuizingen in Nederland, 1996–2000	december 2001	38

7. BUITENLANDSE MIGRATIE

Artikelen

– Daling aantal asielverzoeken zet door in 1996	juni 1997	12– 18
– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Kenmerken van naar België emigrerende personen	april 1998	6
– Welk effect heeft het immigratiebeleid?	augustus 1998	10– 12
– Gezinshereniging en gezinsvorming onder asielmigranten	september 1998	8– 16
– Immi- en emigratie naar België en Duitsland, 1980–1996	oktober 1998	4
– Asielverzoeken, 1993–1997	november 1998	6
– Immigratie en asielaanvragen, 1996–1998	februari 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Buitenlandse migratie van Nederlanders met geboorteland Nederlandse Antillen of Aruba naar geslacht en leeftijd, 1986–1999	januari 2000	6
– Immigratie van geëmigreerde Nederlanders	april 2000	6
– De nieuwe gastarbeider: manager uit de VS of informaticus uit India	september 2000	9– 12
– Waarom komen immigranten naar Nederland?	januari 2001	4– 7
– Gezinshereniging van asiele migranten nog gering	januari 2001	8– 14
– Asielverzoeken en inwilligingen in Europa	april 2001	8– 11
– Immigratie stijgt verder in de eerste helft 2001	augustus 2001	4– 5
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september 2001	4– 7
– Iets meer asielverzoeken in de Europese Unie	januari 2002	13– 14
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31

Jaarcijfers

– Asielverzoeken, 1992–1996	augustus 1997	21– 24
– Buitenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	45– 52
– Administratieve correcties, 1992–1996	oktober 1997	53– 56
– Buitenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	39– 48
– Administratieve correcties, 1993–1997	september 1998	49– 52
– Asielverzoeken, 1993–1997	oktober 1998	36– 40
– Buitenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	51– 60
– Administratieve correcties, 1994–1998	oktober 1999	61– 64
– Asielverzoeken, 1994–1998	december 1999	116–120
– Buitenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	33– 42
– Administratieve correcties, 1995–1999	augustus 2000	43– 46
– Buitenlandse migratie, 1996–2000	december 2001	39– 42
– Asielverzoeken, 1996–2000	januari 2002	18

8. HUWELIJKSSLUITING, RELATIEVORMING EN -ONTBINDING

Artikelen

– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– Eerste huwelijken, naar generatie, kalenderjaar, leeftijdsgroep en geslacht, 1950–1996	januari 1998	6

	Aflevering	Bladzijde
– Geregistreerd partnerschap naar leeftijd, eerste maanden 1998	juli 1998	6
– Hertrouwde weduwen en weduwnaars, 1950–1997	augustus 1998	6
– Naar geboorteland gemengde huwelijken	augustus 1998	13– 15
– Belangstelling voor geregistreerd partnerschap groter dan verwacht	oktober 1998	8– 10
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8– 16
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Huwelijk en geregistreerd partnerschap, 1998	oktober 1999	6
– Verschillen in echtscheidingscijfers tussen Nederlandse gemeenten: een verklaring vanuit sociologisch en demografisch perspectief	november 1999	15– 24
– Cross-cultural marriages	december 1999	17– 20
– Glad to live alone or happier together	februari 2000	16– 23
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17– 20
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Traditionele en moderne huwelijken	maart 2001	12– 13
– Trouwen vanuit het ouderlijk huis	juni 2001	13– 15
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Trouwen op een bijzondere dag	september 2001	10– 11
– Tweeduizend homohuwelijken in eerste halfjaar	december 2001	26– 27
– Ex-samenwoners	maart 2002	17– 20

Jaarcijfers

– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1994–1995	juni 1997	28– 59
– Huwelijksluitingen, 1992–1996	november 1997	51– 56
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1992–1996	november 1997	57– 58
– Echtscheidingen, 1992–1996	november 1997	59– 66
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	54– 70
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	52– 65
– Huwelijksluitingen, 1993–1997	februari 1999	32– 38
– Echtscheidingen, 1993–1997	februari 1999	39– 47
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1993–1997	mei 1999	18– 20
– Huwelijksluitingen, 1994–1998	november 1999	56– 62
– Echtscheidingen, 1994–1998	november 1999	63– 72
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	43– 57
– Huwelijksluitingen, 1995–1999	oktober 2000	45– 50
– Echtscheidingen, 1995–1999	oktober 2000	51– 59
– Huwelijksluitingen en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	51– 63
– Huwelijksluiting en partnerschapsregistratie, 1996–2000	oktober 2001	33– 36
– Huwelijksontbinding, 1996–2000	oktober 2001	37– 39

9. WIJZIGINGEN VAN NATIONALITEIT

Artikelen

– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	september 1998	17– 24
– Aantal wijzigingen van nationaliteit sterk toegenomen in de jaren negentig	september 2000	13– 21

Jaarcijfers

– Wijzigingen van nationaliteit, 1996	november 1997	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	april 1999	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1998	september 1999	34– 40
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 2000	86– 93
– Wijzigingen van nationaliteit, 1996–2000	januari 2002	19

10. HUISHOUDENS EN GEZINNEN

Artikelen

– Vrouwen met een hoog inkomen blijven vaker kinderloos	december 1997	32– 38
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1997	mei 1998	14– 17
– Meer vrouwen krijgen maar één kind	november 1998	8– 11
– Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen	november 1998	12– 23
– Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979: Uitkomsten van het Onderzoek		
– Gezinsvorming 1998	december 1999	21– 36
– Werkende moeders	april 2000	17– 23
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7
– Huishoudens, 1960–1998	juni 2000	6
– Veranderingen in huishoudenspositie tussen 1988 en 1989	december 2000	10– 12

Inhoudsopgave april 1997–april 2002

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
– Uit het ouderlijk huis, 1998–2000	januari	2001 15–16	– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11–16
– Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	februari	2001 10–12	– Nationale Huishoudensprognose 1996: uitstel van gezinsvorming	september 1997	6–12
– Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	februari	2001 13–16	– Demografische prognoses en mobiliteit van personen	oktober 1997	6–11
– Weer samenwonen na scheiding of verweuding	februari	2001 17–20	– Population scenarios for the European Economic Area: components of population growth	december 1997	9–16
– Uit huis...en dan	februari	2001 21–22	– Population scenarios for the European Union: regional scenarios	december 1997	17–31
– Boemerangkinderen	februari	2001 23	– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14–16
– 'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	februari	2001 28–30	– Bevolkingsprognose 1997–2003: meer geboorten	januari 1998	17–19
– De invloed van achtergrondkenmerken op de leefvorm van vrouwen	maart	2001 14–16	– Population scenarios for the European Union: regional scenarios (rectification)	februari 1997	11
– Ervaringen van kinderen met het ouderlijk gezin	april	2001 12–14	– Kansverdeling van de bevolkingsprognose	april 1998	8–11
– Kleine en grote gezinnen	april	2001 16–20	– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12–18
– Niet-westerse alloctonen eerder uit huis dan autoctonen	april	2001 21–22	– De toepassing van demografische prognoses in het volkshuisvestingsbeleid	mei 1998	18–22
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei	2001 4– 7	– Korte termijn raming van geboorte, sterfte, immi- en emigratie	juni 1998	6
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei	2001 8–11	– Analysis and projection of national and regional mortality for countries of the European Economic Area	juni 1998	8–16
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei	2001 12–20	– Fertility scenarios for the European Economic Area	juli 1998	11–26
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei	2001 21–28	– Schatting van het toekomstige aantal hulpbehoevende ouderen met behulp van een micromodelbevolking	augustus 1998	16–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei	2001 29–31	– Geboorte, sterfte, migratiesaldo en groei, 1945–2020	december 1998	6
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2000	mei	2001 39–40	– Household Scenarios for the European Union	december 1998	36–49
– Zelfstandig oud	juni	2001 4– 7	– International migration scenarios for the European Economic Area	december 1998	50–52
– Het huishoudensprognosemodel	juli	2001 16–20	– Effect on the economy on international migration flows	december 1998	55–59
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus	2001 10–13	– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	8–19
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus	2001 14–17	– Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers	februari 1999	8–14
– Woningbehoefte in het licht van een veranderde tehuisbevolking	oktober	2001 8–11	– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart 1999	6
– Relatie- en gezinsvorming van alloctonen	november	2001 16–21	– Alloctonenprognose 1998–2015	april 1999	20–36
– Gehuwde alloctonen en hun partner	november	2001 22–25	– Relatie tussen demografische prognoses en overheidsbeleid	april 1999	37–40
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december	2001 20–25	– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8–16
– De invloed van het ouderlijk gezin op relaties van jongeren	januari	2002 4– 8	– Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen	juni 1999	17–28
– Hoe ontstaan eenouderhuishoudens?	januari	2002 9–10	– Labour force scenarios for the European Union	september 1999	9–18
– Nieuwe samenwoners	februari	2002 7–11	– Stochastische bevolkingsprognose	oktober 1999	10–17
– Ex-samenwoners	maart	2002 17–20	– Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie	oktober 1999	18–27
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001	april	2002 8– 9	– Kansverdeling van de toekomstige bevolking, 1998–2050	oktober 1999	28–36
Jaarcijfers			– Stochastische huishoudensprognose 1998–2050	november 1999	25–34
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1996	juli	1997 30–41	– Migratieprognose 1998–2050	december 1999	38–47
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1996	augustus	1997 25	– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	26–28
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1997	januari	1998 71–87	– Nationale Huishoudensprognose: 'grotere' huishoudens groeien niet meer	juli 2000	10–15
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1997	maart	1998 55–65	– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek	januari 2001	17–21
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1997	mei	1998 23–34	– Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen	januari 2001	22–25
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1998	oktober	1998 41–57	– Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	februari 2001	24–27
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1998	oktober	1998 58–67	– Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	februari 2001	31–35
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1998	juli	1999 27	– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	februari 2001	36–38
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1998	november	1999 73–86	– Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	februari 2001	39–44
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1999	maart	2000 44–54	– Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	februari 2001	45–53
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1999	maart	2000 55–71	– Alloctonenprognose 2000–2050: over tien jaar 2 miljoen alloctonen	maart 2001	17–22
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1999	mei	2000 18	– Alloctonenprognose 2000–2050: veronderstellingen over het toekomstige kindertal van alloctone vrouwen	maart 2001	23–30
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	februari	2001 54–57	– Bevolkingsprognose 2000–2050: recente ontwikkelingen in de migratie en veronderstellingen voor de toekomst	maart 2001	31–40
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei	2001 43–51	– Bevolkingsprognose 2000–2050: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	maart 2001	41–46
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2001	september	2001 37–40	– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen over de asielmigratie	maart 2001	47–50
11. PROGNOSES EN SCENARIO'S					
Artikelen					
– Nationale huishoudensprognose 1996: steeds minder paren zijn gehuwd	mei	1997 18–27			
– Drie scenario's van het arbeidsaanbod voor de komende 25 jaar	juni	1997 19–23			
– Nationale Huishoudensprognose 1996: sterke groei eenpersoonshuishoudens	juli	1997 6–14			
– Vruchtbaarheid: trends en prognose	juli	1997 15–25			
– Stijging arbeidsdeelname kan lasten van vergrijzing beperken	augustus	1997 6– 9			

Inhoudsopgave april 1997–april 2002 (slot)

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
– Allochtonenprognose 2000–2050: sterke contrasten tussen westerse allochtonen	april	2001	23– 28		
– Allochtonenprognose 2000–2050: de toename van het aantal niet-westerse allochtonen nader bekeken	april	2001	29– 33		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarges voor de migratie	april	2001	34– 39		
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei	2001	4– 7		
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei	2001	8– 11		
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei	2001	12– 20		
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei	2001	21– 28		
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei	2001	29– 31		
– Allochtonenprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal allochtonen?	mei	2001	32– 35		
– Allochtonenprognose 2000–2050: onzekerheid van het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	mei	2001	36– 38		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: prognosemodel voor de sterfte	juli	2001	10– 15		
– Het huishoudensprognosemodel	juli	2001	16– 20		
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus	2001	10– 13		
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus	2001	14– 17		
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober	2001	8– 11		
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober	2001	12– 14		
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van de geboorte	oktober	2001	15– 25		
– Bevolkingsprognose 2001–2007: vrijwel in lijn met bevolkingsprognose 2000–2050	december	2001	4– 6		
– Vijftig jaar bevolkingsprognoses: voorspelling van migratie	december	2001	7– 19		
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december	2001	20– 25		
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van sterfte	februari	2002	12– 24		
– Prognoses van leerlingen- en studentenaantallen: schattingen van de onzekerheid	april	2002	10– 13		
– Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	april	2002	14– 17		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Uitkomsten Allochtonenprognose 1996–2015	maart	1997	65– 89		
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1996	juli	1997	42– 50		
– Population scenarios for the countries of the European Union: regional scenarios	december	1997	117–125		
– Bevolkingsprognose 1997–2003	januari	1998	88– 91		
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1997	maart	1998	66– 75		
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari	1999	66– 75		
– Allochtonenprognose 1998–2015	april	1999	74– 88		
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1998	juni	1999	33– 41		
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1999	december	1999	121–130		
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari	2000	40– 42		
– Uitkomsten Huishoudensprognose, huishoudens naar grootte, 1998–2050	juli	2000	44– 52		
– Bevolkingsprognose 2000–2050	januari	2001	63– 71		
– Uitkomsten allochtonenprognose 2000–2050	maart	2001	51– 65		
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei	2001	43– 51		
12. INTERNATIONAAL					
<i>Artikelen</i>					
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei	1997	28– 36		
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus	1997	10		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Nederland internationaal gezien, 1960–1996	juli	1997	51– 56		
13. POLITIEK EN BESTUUR					
<i>Artikelen</i>					
– Tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, 13 en 27 november 1996	juni	1997	24– 28		
– Uitslagen van de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober, 18 en 25 november 1998 en tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 1999	augustus	1999	9– 14		
– Uitslagen van de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van oktober en november 2000	oktober	2001	26– 30		
14. BEVOLKINGSSTATISTIEK DIVERSEN					
<i>Artikelen</i>					
– Demografie en sociale zekerheid	juli	1997	26– 29		
– Prognose van leerlingen- en studentenaantallen	augustus	1997	11– 16		
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari	1998	14– 16		
– Demografisch gedrag en opleidingsniveau	februari	1998	8– 9		
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april	1998	12– 18		
– Zelfdoding in Nederland	april	2000	11– 16		
– Werkende moeders	april	2000	17– 23		
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10– 17		
– Leefstijl en demografisch gedrag	augustus	2000	9– 18		
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april	2001	4– 6		
– Religie in historisch perspectief	juni	2001	8– 12		
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober	2001	8– 11		
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober	2001	12– 14		
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november	2001	4– 10		
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november	2001	26– 30		
– Tijdens de oorlog in Nederland-Indië	januari	2002	11– 12		
– Prognoses van leerlingen- en studentenaantallen: schattingen van de onzekerheid	april	2002	10– 13		
– Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	april	2002	14– 17		

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 70,50 per jaar.
ISSN 0166-9680.

INDEX

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. INDEX geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema's met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, ca. 32 blz., € 90,- per jaar.
ISSN 1380-7447. Kengetal A-152.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 212 blz., € 12,93.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Kennis en economie 2001

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2001 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 1999 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

Jaarlijks, 200 blz., € 28,50.
ISSN 903572955 2. Kengetal K-300.

De digitale economie 2001

Deze nieuwe CBS-publicatie beschrijft de omvang en groei van de binnenlandse ICT-sector. Het gebruik van internet door huishoudens. De activiteiten door het Nederlandse bedrijfsleven op internet en andere elektronische netwerken. Daarnaast worden genoemde ontwikkelingen in Nederland vergeleken met die in de ons omringende landen.

Jaarlijks, 186 blz., € 14,75.
ISSN 1568-2773. Kengetal P-34.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 248 blz., € 38,57.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,- per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de prijzen
Maandelijks, ca. 115 blz., € 109,50 per jaar.

ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek

Maandelijks, ca. 50 blz., € 92,50 per jaar.

ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 85,- per jaar, € 10,70 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.